

« WEE DE PERSOON DOOR WIE HET SCHANDAAL KOMT »

Wij krijgen geregeld het verwijt dat we niet positief genoeg denken, dat we teveel hameren op wat slecht gaat in de Kerk. Daarop kunnen wij alleen maar antwoorden: « *Non possumus non loqui* », zwijgen is geen optie. Want alleen wie het licht van de zon loochent, kan volhouden dat het allemaal wel zo erg niet is. Neen, het is de plicht van alle gelovigen om het kwaad bij naam te noemen en het radicaal te bestrijden. Alleen zo kan het geschokte vertrouwen in de Kerk hersteld worden. Wat de zedenschandalen betreft, kan dat niet gebeuren zonder dat de kerkelijke gezagsdragers resoluut durven ingaan tegen de homolobby die wereldwijd de publieke opinie naar zijn hand zet. Een halve eeuw "openheid" op de wereld en knievalen voor de "moderniteit" breekt het hoogste gezag in de Kerk vandaag zuur op. Er is nu geen alternatief meer dan onverbloemd de goddelijke waarheid te spreken over de praktijken van Sodom en Gomorra. Met het gevolg dat onze kerkleiders door de media gekruisigd worden? Dan treden zij alleen maar in het voetspoor van de Meester die hen is voorgegaan.

AL in oktober 2015 verontschuldigde paus Franciscus zich in het publiek voor de zedenschandalen in de Kerk die langs alle kanten aan het licht kwamen. Tijdens zijn wekelijkse audiëntie op het Sint-Pietersplein zei hij toen, verwijzend naar de woorden van Jezus in het Evangelie van Mattheus: « *Ik vraag jullie vergiffenis. Jezus zegt dat het onvermijdelijk is dat de schandalen gebeuren. Maar wee de persoon door wie het schandaal komt...* » (Mt 18, 7).

« EEN VERSCHRIKKELIJKE DEGRADATIE »

Abbé de Nantes legde de vinger al lang geleden op de wonde toen hij in zijn « *AANKLACHTENBOEK TEGEN PAUS PAULUS VI* » schreef:

« *Het lijkt er op dat tegelijk met het Concilie en uw uitverkiezing tot Op-perherder een verslapping van de moraal is ingetreden. Een order om alles wat meer te vergoelijken is de wereld rondgegaan. Waarom? Allicht kent men U beter dan U zelf denkt. Men weet dat alle ongeregelheden door U verontschuldigd worden, zonder twijfel uit medelijden met*

de ellendige mens, en dat uw aanklachten tegen de zonde nooit leiden tot canonieke vervolging en bestraffing van de zondaar en zijn medeplichtigen.

« *Algemener echter aanvaardt de huidige wereld al meer dan een eeuw dat de "vooruitgang van de ideeën" hand in hand gaat met een steeds grotere losheid in de zeden. Al uw voorgangers reageerden daartegen door heldhaftig de strijd aan te binden tegen die zagezegde vooruitgang en tegen het ermee gepaard gaande moreel verderf. Door met uw tijd te willen meegaan en de Kerk open te stellen*

De vernietiging van Sodom en Gomorra. Schilderij door John Martin (1852).

voor de moderne vooruitgang, hebt U zichzelf in de onmogelijkheid geplaatst om efficiënt te reageren op de immoraliteit. [...]

« Vanaf 2 februari 1964 hebt U een commissie ad hoc opgericht en heeft men overal laten weten dat de nieuwe paus instemde met de annulatie van de geestelijke geloften en het wettelijk en sacramenteel huwelijk in een kerk zou toestaan aan al wie daar zin in had. Het resultaat? Een toestroom van aanvragen en, vermits elke vorm van “juridisme” in een slecht daglicht gesteld werd, een vloedgolf aan ongecontroleerde uittredingen. Het is het groot en verheffend werk van de Congregatie voor de Geloofsleer en van Uzelf geworden om aan die beminde priesters toestemming te geven de vrouw van hun dromen te huwen. Vierduizend officiële dispensaties in 1972 – tegen een cadens van 11 dossiers per dag – en in datzelfde jaar wellicht 10.000 vertrekkers tegenover 2800 wijdingen.

« Door zo te handelen bent U de vijand geworden van elke gevallen priester. U verenigt hem op sacramentele wijze met zijn vriendin op wie hij in een vlaag van dwaze verliefdheid gevallen is en bindt beiden voor heel het leven aan elkaar, waardoor U die geestelijke verbiedt nog ooit terug te keren naar zijn eerste en eeuwige liefde, het H. Hart van Jezus.

« Het huwelijk van de priesters is het onafgebroken onderwerp geworden van mediacampagnes, discussiegroepen en studiekringen, door uw losheid. Het gelovige volk is er ondersteboven van; het beeld van de priester, tevoren zo hoogstaand en zo zuiver, heeft onder uw bewind een verschrikkelijke degradatie ondergaan. De ongelovigen wrijven zich in de handen: de pastoor van hun geboortedorp, de priester van hun plechtige communie was een levend verwijt voor hun huidige handel en wandel en een onophoudelijke verwittiging dat ze zich moesten bekeren. **Vandaag wordt de geestelijke er voortdurend van verdacht bezeten te zijn door het lichamelijke en aan zijn passies te voldoen zoals de andere stervelingen, maar dan wel in het geheim. Hij is voor niemand nog een levend verwijt, voor niemand nog een voorbeeld** » (*Liber accusationis in Paulum sextum*, 1975, pp. 73-75).

Wat zou abbé de Nantes vandaag, meer dan veertig jaar later, moeten schrijven, nu de Kerk geteisterd wordt door de schandalen van pedofilie en homoseksualiteit? Welk respect geniet een priester vandaag nog?

SCHANDALEN BINNEN DE KERK IN DUITSLAND

Op 25 september van dit jaar gaven de Duitse bisschoppen het rapport vrij dat zij door onafhankelijke onderzoekers hadden laten opstellen aangaande het kindermisbruik door de clerus in Duitsland. Meer dan 1670 schuldige geestelijken, meer dan 3670 slachtoffers – overwegend jongens van 13-14 jaar!

Een van de meest ophefmakende zaken heeft

betrekking op het wereldberoemde koor van de *Regensburger Domspatzen*, het oudste jongenskoor ter wereld. Tussen 1964 en 1994 werd het geleid door Mgr. Georg Ratzinger, de broer van paus Benedictus XVI. In januari 2016 werd bekend dat er seksueel misbruik op grote schaal had plaatsgegrepen. Georg Ratzinger beweerde dat hij nooit van iets geweten had, maar een van de advocaten van de jonge slachtoffers heeft gezegd dat de koorleider « *altijd de blik heeft afgewend* » en dat hij « *een cultuur van het stilzwijgen* » deed heersen.

De crisis neemt uitbreiding nu het rapport van de onafhankelijke onderzoekers de aandacht vestigt op Joseph Ratzinger zelf, toen hij aartsbisschop van München was.

Kardinaal Marx, voorzitter van de Duitse bisschoppenconferentie, bood in het openbaar zijn verontschuldiging aan voor al het misbruik dat aan het licht gekomen is. Ook paus Franciscus deed dat al meermaals, zoals in augustus 2018 in Ierland. Maar excuses zijn één zaak, het kwaad effectief uitroeien is een andere zaak.

DE AANKLACHT VAN MGR. VIGANO

Op dit eigenste ogenblik zakt de Kerk steeds dieper weg in « *het stinkend moeras waarin zij terechtgekomen is* », aldus Mgr. Carlo Maria Vigano, aartsbisschop en voormalig apostolisch nuntius in de Verenigde Staten (van 2011 tot 2016).

De prelaat maakte op 25 augustus 2018 een memorandum van 11 pagina's openbaar met betrekking tot de pedofiele activiteiten van kardinaal Theodore McCarrick, voormalig aartsbisschop van Washington en vandaag 88 jaar oud. Mgr. Vigano verwijt paus Franciscus dat hij wist dat McCarrick « *een onverzadigbaar roofdier was* » en dat hij ervan op de hoogte was « *dat de aartsbisschop een pervers was* ». Sterker nog, McCarrick zou door Franciscus sinds zijn uitverkiezing tot Opperherder in 2013 « *de hand boven het hoofd gehouden zijn* » en zelfs aangesteld zijn tot « *een van de voornaamste pauselijke raadgevers* ». Het is pas « *toen de Paus gedwongen werd om iets te doen dat hij maatregelen nam*. »

Onder druk van een onderzoek uitgevoerd door de Kerk in Amerika, waarbij heel concrete beschuldigingen « *geloofwaardig en gegrond* » werden genoemd, was de aartsbisschop inderdaad een maand tevoren door Franciscus gesanctioneerd. De paus nam hem zijn kardinaalshoed af en eiste dat hij voor de rest van zijn dagen een leven van gebed en boete zou leiden voor het seksueel misbruik van seminaristen waaraan hij zich decennialang schuldig maakte.

In zijn memorandum onderstreept Mgr. Vigano dat de toenmalige nuntius in Washington het Vaticaan al in 2000 had geïnformeerd over « *het ernstig immoreel gedrag van Mgr. McCarrick tegenover seminaristen en priesters* », dat al terugging tot de tijd dat de prelaat aartsbisschop van Newark

was (vanaf 1986). Ook nuntius Sambì had Rome in 2005 gewaarschuwd. In 2006 schreef Vigano – toen werkzaam in het Vaticaan – zijn eigen rapport. Toch, aldus Mgr. Vigano, werd er niets gedaan om McCarrick te stoppen, integendeel. In 2000 benoemde Joannes-Paulus II hem tot aartsbisschop van New York, een prestigieuze post die hem een geweldige invloed gaf op de Kerk in de VS en op alle benoemingen binnen de hiërarchie. Een jaar later werd hij kardinaal gecreëerd.

Toen Benedictus XVI in 2009 op de hoogte werd gebracht van de kwalijke zeden van kardinaal McCarrick, sprak hij tegen hem strenge canonieke sancties uit: hij mocht zijn verblijfplaats niet meer verlaten en niet in het openbaar de Mis opdragen. Maar de Amerikaan weigerde simpelweg om te gehoorzamen. Hij ging verder met internationale reizen te maken, droeg publiek de Eucharistie op, hield toespraken (onder meer op de begrafenis van senator Ted Kennedy, een uitgesproken liberaal) en ontving eretekens. Hij dreef de brutaliteit zelfs zo ver dat hij in 2012 Benedictus samen met andere bisschoppen een verjaardagscake ging aanbieden!

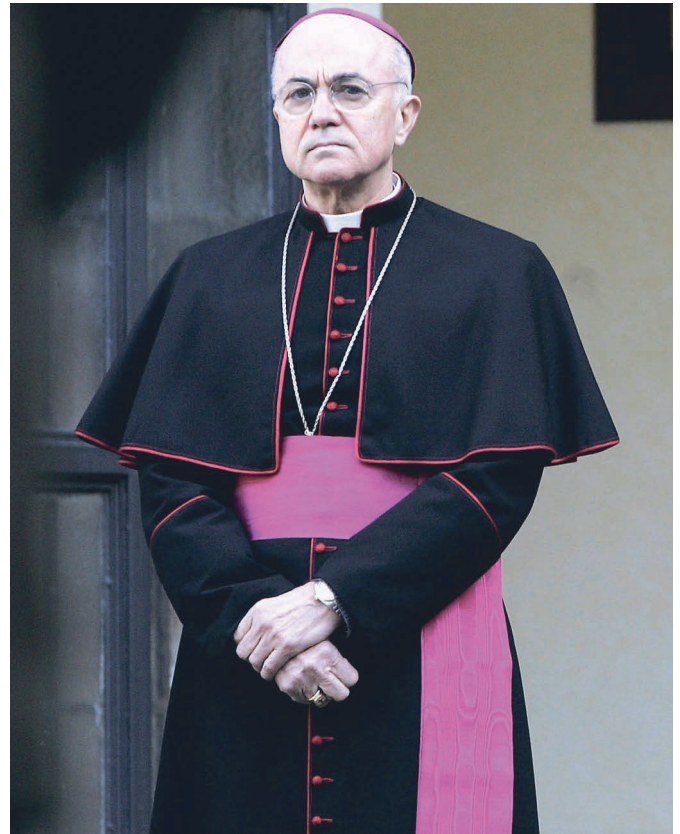
Hoe kon dat allemaal? Volgens Vigano omdat de Amerikaanse prelaat afgeschermd werd door de toenmalige nummer 2 van het Vaticaan, kardinaal Sodano, de staatssecretaris, die *« verantwoordelijk was voor de aanstelling van Mgr. McCarrick in Washington toen Joannes-Paulus II ziek was. »* Die bescherming kreeg de aartsbisschop ook van de opvolger van Sodano, kardinaal Bertone, *« die er geen moeite mee had aan het episcopaat op dwingende wijze kandidaten voor te stellen die bekend stonden als actieve homoseksuelen. »*

In zijn document klaagt de oud-nuntius ook het bestaan aan van *« homo-netwerken in de Kerk »*. Hij schrijft: *« Deze netwerken zijn tegenwoordig verspreid in verscheidene bisdommen, seminaries en religieuze congregaties. Ze werken in het geheim en bedienen zich van leugens. Ze hebben de kracht van de tentakels van een octopus, waarbij onschuldige slachtoffers worden omkneld en geestelijke roepingen gewurgd. Heel de Kerk wordt erdoor verstikt. »*

EEN MAN MET GEZAG

Als Mgr. Carlo Maria Vigano slechts een op sensatie beluste praatjesmaker zou zijn, dan zou zijn memorandum weinig commotie teweeggebracht hebben. Hij is echter een man met gezag, die een hele kerkelijke carrière doorlopen heeft en altijd van grote ernst blijk gegeven heeft. Hij doorbreekt het geheim en de stilte *« uit plichtsbef »* en omdat zijn geweten dat van hem eist.

In 2009 werd hij door Benedictus XVI benoemd tot secretaris-generaal van de pauselijke commissie voor de staat Vaticaanstad. In die belangrijke functie had hij reeds de moed om in een brief aan de paus corrupte financiële manoeuvres aan te klagen die naderhand door anderen bevestigd werden. Hij

Mgr. Carlo Maria Vigano

gaf ook aan dat er tegen hem een lastercampagne op het getouw gezet werd om hem het zwijgen op te leggen. Daarop werd hij in 2011 tot nuntius in de VS benoemd... Een vorm van erkentelijkheid vanwege Benedictus XVI, die hem altijd gesteund heeft, maar een manier om hem te verwijderen van de kant van kardinaal Tarcisio Bertone, die zich op die manier kon ontdoen van een al te nauwgezette prelaat.

Op de nuntiatur in Washington paste de kerkelijke diplomaat evenwel dezelfde werkmethode toe. Dat bracht hem ertoe om afgelopen zomer, gestaafd met bewijzen, het schandaal uit te brengen dat ongetwijfeld een van de vele redenen vormde voor het ontslag van paus Benedictus, die er niet in slaagde zich te doen gehoorzamen door zijn staatssecretaris en die overrompeld zou geweest zijn door de *« homolobby »*.

Vigano drukt zijn motivatie als volgt uit: *« Als wij werkelijk de Kerk willen bevrijden uit het stinkend moeras waarin zij terechtgekomen is, moeten wij de moed hebben om een eind te maken aan de cultuur van de geheimhouding en in het openbaar de waarheid belijden die wij verborgen gehouden hebben. We moeten radicaal breken met de omertà waardoor bisschoppen en priesters zichzelf beschermd hebben ten koste van hun gelovigen. Het gaat om een geheimhoudingsplicht die niet veel verschilt van die van de maffia. »*

« De waarheid die wij verborgen gehouden hebben » is precies de machtsvername door de homoseksuele lobby die abbé de Nantes twintig jaar geleden al voorzag als de dodelijke vrucht van het pontificaat van Paulus VI. Vandaag oefent die

« VOOR HET GOED VAN DE KERK »

De publicatie van het memorandum van Mgr. Vigano werd door een aantal commentatoren geïnterpreteerd als een manoeuvre in het kader van het offensief dat "conservatieve" prelaten tegen paus Franciscus zouden voeren. Eind september verdedigde Mgr. Vigano zijn initiatief in een brief, waaruit we hierna uitvoerig citeren :

« Het is ondertussen een maand geleden dat ik mijn getuigenis openbaar heb gemaakt, uitsluitend voor het goed van de Kerk, over wat er plaatsvond tijdens de audiëntie met paus Franciscus op 23 juni 2013 en over bepaalde onderwerpen waarvan ik kennis kon nemen tijdens de opdrachten die mij toevertrouwd werden op het Staatssecretariaat en in Washington. Het ging over personen die zich schuldig maakten aan het toedekken van de misdaden begaan door de aartsbisschop van de Amerikaanse hoofdstad.

« Mijn beslissing om deze ernstige feiten te openbaren was voor mij de pijnlijkste en belangrijkste beslissing in mijn leven. Ik heb

ze genomen na langdurig nadenken en bidden, tijdens maanden van diep lijden en angst, terwijl ondertussen alsmäär meer nieuwe en verschrikkelijke gebeurtenissen aan het licht kwamen. [...] Het stilzwijgen van de herders die voor hulp hadden kunnen zorgen en bijkomende slachtoffers hadden kunnen vermijden, werd steeds meer onaanvaardbaar : het gaat om een misdrijf dat verwoestend is voor de Kerk.

« Ik was mij bewust van de enorme consequenties die mijn getuigenis kon hebben, want wat ik zou openbaren had betrekking op de opvolger van Petrus zelf. Toch heb ik besloten te spreken, om de Kerk te beschermen. Ik verklaar in eer en geweten, vóór God, dat mijn getuigenis de waarheid is. Christus is gestorven voor de Kerk en Petrus, Dienaar van de dienaren Gods, is de eerste die geroepen is om de bruid van Christus te dienen. [...]

« Noch de Paus, noch een van de kardinalen in Rome hebben de feiten ontkend die ik in mijn getuigenis bevestig. "Qui tacet

consentit" ("Wie zwijgt, stemt toe") is hier zeker van toepassing, want als zij mijn woorden willen ontkennen dan moeten zij zich slechts uitspreken en de documenten publiek maken die hun ontkenning staven. Er is maar één conclusie mogelijk : de reden waarom zij geen documenten publiceren is dat zij weten dat die mijn getuigenis alleen maar zouden bevestigen. [...]

« Tenslotte wil ik jullie, beminde gelovigen, mijn broeders en zusters in Christus, bemoedigen : verlies nooit de moed ! Zeg jullie akte van geloof en totaal vertrouwen in Jezus Christus, onze Verlosser. Zeg met Sint-Paulus : « Scio Cui credidi » ("Ik weet in Wie ik mijn geloof gesteld heb"), woorden die ik als mijn bisschoppelijk devies gekozen heb. We moeten door een tijd van berouw, bekering, gebed en genade gaan om de Kerk, de bruid van het Lam, voor te bereiden op de strijd tegen de oude draak, een strijd die zij zal winnen met de hulp van Maria. »

lobby zijn chantage uit op Franciscus om hem te dwingen Paulus VI, die zelf een homoseksueel was, heilig te verklaren !

Toch maakt Mgr. Vigano een kapitale en onvergeeflijke fout : hij stelt er zich niet tevreden mee aan te klagen, maar spreekt een oordeel uit en eist van paus Franciscus dat deze zou aftreden. Neen ! Hij had beter naar het voorbeeld van abbé de Nantes aan de Opperherder gevraagd, met inachtneming van de vereiste canonieke vormen, om *ex cathedra* een oordeel uit te spreken... en dan vooral over de hervormingen van Vaticanum II, want de zedenschandalen zijn het loon van de grote geloofsafval die met dat noodlottig concilie is ingezet.

EN HET ONBEVLEKT HART VAN MARIA ?

Kardinaal Sean O'Malley, voorzitter van de Pauselijke commissie voor de bescherming van minderjarigen, die begin september in Rome samenkwam voor haar negende plenaire vergadering – dus net op het moment waarop de Kerk dooreengeschied wordt door nieuwe schandalen, in het bijzonder in

de VS – verklaarde : *« Wij proberen de toekomst te veranderen, opdat die droeve geschiedenissen zich niet zouden herhalen. »*

« De toekomst veranderen » : op welke manier ? Door « het doorgedreven werk van de laatste maanden met de bisschoppenconferenties van de hele wereld en met de dicasteries van de Romeinse Curie. »

En het gebed tot het Onbevlekt Hart van Maria ? Daar wordt met geen woord over gerept. En dus zal het obscene Beest de overwinning blijven behalen, want het enige absolute wapen voor een onfeilbare overwinning is het bidden van het rozenhoedje gekoppeld aan de eerherstellende devotie van de eerste zaterdagen van de maand.

Wat paus Franciscus betreft, ook hij doet geen beroep op het Onbevlekt Hart van Maria, maar op alle katholieken in een brief *« aan het volk Gods »* en hij veroordeelt het « klerikalisme »...

Wel, dan zullen wij « zwavel en vuur uit de hemel zien neerregenen over Sodom en Gomorra » (Gn 19, 24).

broeder Bruno van Jezus-Maria & redactie KCR

WAAR EN WANNEER WERD JEZUS GEBOREN ?

In 2017 publiceerde de uitgeverij Albin Michel een kanjer van een boek : « *JÉSUS. L'ENCYCLOPÉDIE* », onder de leiding van Joseph Doré (843 pp.). Het werk geeft helaas een stand van zaken van hoe erg het met de huidige geloofsafval gesteld is. « *De uitgeverij Albin Michel* », waarschuwen de auteurs, « *is een niet-confessioneel huis dat met geen enkele Kerk of bijzondere communiteit verbonden is.* » Maar Joseph Doré is toch de emeritus aartsbisschop van Straatsburg, niet ? Zeker. En hij is zelfs oud-deken van de faculteit voor theologie en godsdienstwetenschappen van het *Institut catholique* in Parijs. « *Zijn kerkelijke functies hebben aan ons werk evenwel geen enkel accent van bekeringsijver gegeven* », onderstrepen de auteurs. Integendeel : de nieuwe Encyclopedie geeft, met de klaarblijkelijke instemming van Mgr. Doré, een vrije tribune aan alle vijanden van Christus. Het hoofdstuk gewijd aan de geboorte van de Heer maakt dat maar al te duidelijk.

JOHANNES DE DOPER

LATEN wij van onze kant beginnen met wat de basis van elke ernstige studie moet zijn : de aandachtige lectuur van de bronnen, in dit geval het Evangelie van Sint-Lucas.

Net zoals Johannes trekt Lucas in de “proloog” van de twee eerste hoofdstukken van zijn Evangelie een parallel tussen Johannes de Doper en Jezus. Hij stelt de geboorte van Christus voor als het tweede luik van een diptiek waarvan het eerste luik de geboorte van Sint-Jan de Doper is. Het gaat om de overgang van het Oude naar het Nieuwe Testament.

Het eerste hoofdstuk opent met de Boodschap aan Zacharias door een « *engel des Heren* » in de Tempel van Jahweh in Jeruzalem, terwijl het joodse volk buiten verzameld is voor een liturgische plechtigheid.

Zacharias en Elisabeth « *waren beiden recht-schapen in de ogen van God en leefden onberispelijk in al de geboden en voorschriften van de Heer* » (Lc 1,6). Zij waren gevorderd in leeftijd ; de geboorte die hen beloofd wordt, zal een schitterend mirakel zijn, net zoals duizend jaar tevoren de geboorte van de kleine Samuel was, het kind van de onvruchtbare Anna. Het nieuws van het wonderteken zal zich verspreiden in heel de streek, in gans Judea, in heel het door God beminde land, zoals de *niphlaôt*, de wonderen waarmee Jahweh zijn macht doet kennen.

Maar Zacharias twijfelt : de sterilitéit van zijn echtgenote vormt voor hem een obstakel.

Het falen van zijn geloof illustreert de onafgebroken ongelovigheid van het volk met de “onbuigzame nek”. Als straf verliest hij het spraakgebruik, dat hij pas zal terugvinden samen met het geloof, uitgesproken op de dag van de besnijdenis van zijn kind : hij geeft het

de naam die door de engel aangeduid was : « *Ge zult hem Johannes noemen* » (1, 13), wat « *God is gunstig gezind* » betekent. Daarop heft Zacharias het loflied van het *Benedictus* aan, dat de welvaart en de vrede aankondigt aan het door God gekozen volk omdat dit volk, gered, vooruit zal gaan in gerechtigheid en heiligheid.

« *En gij nu, kleine knaap, zult profeet van de Allerhoogste worden genoemd* » (1, 76). Waarom ? Omdat hij de voorloper zal zijn van een geestelijke Verlosser, die veraf staat van de aardse opvattingen van in het begin, iemand die zal komen voor de verlossing van de zonden.

JEZUS

Met Jezus belanden we in de volkomen nieuwheid, vanaf het eerste vers van de begroeting door

Hugo van der Goes, *De aanbidding door de herders*. Middenpaneel van de zgn. Portinari-triptyek uit 1475-1476 (Uffizi, Firenze). De gevouwen handen van de H. Maagd vormen het middelpunt van de compositie.

de engel. Hier geen Tempel met het verzamelde volk of een priester bekleed met de liturgische gewaden voor een plechtigheid, maar een eenvoudig huisje in een misprezen dorp van Galilea, Nazareth, waar de Maagd Maria woont. Anders dan de priester die geheiligd wordt door zijn functie, is zijzelf bron van heiligheid en voorwerp van Gods welbehagen :

« *Wees gegroet [beter : Verheug u], vol van genade. De Heer is met u* » (1, 28). Het is de engel die buigt, terwijl hij tevoren in de Tempel tot de priester met het gezag van een goddelijke afgezant sprak.

« *Zie, gij zult in uw schoot ontvangen en een Zoon baren ; en gij zult Hem Jezus noemen* » (1, 31). Onmiddellijk worden Hem namen gegeven, als vervulling van de profetieën van Isäias en de psalmen : « *Hij zal groot zijn en Zoon van de Allerhoogste worden genoemd ; God de Heer zal Hem de troon van zijn vader David geven* (cf. Is 9,6 ; Ps 110). *Hij zal koning zijn over het huis van Jacob in eeuwigheid* (cf. Ps 72) *en aan zijn koningschap zal geen einde komen* » (1, 32-33).

Op de vraag van de H. Maagd hoe dit zal gebeuren antwoordt de engel : « *De Heilige Geest zal op u neerdalen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduw* ; daarom ook zal wat uit u wordt geboren heilig zijn en de Zoon van God worden genoemd » (1, 35).

De maagdelijkheid sluit het goddelijk moederschap niet uit, omdat de werken van God het vlees niet hoeven te vernietigen of te bezoedelen.

Daarna begeeft de Maagd Maria zich op weg naar haar nicht Elisabeth. Wanneer beide vrouwen mekaar omhelzen, raken hun buiken elkaar. Het kind van het Oude Testament springt op. Hij wordt afgetrokken van de zonde vanaf de schoot van zijn moeder, om geboren te worden tot een nieuw en bovennatuurlijk leven.

Elisabeth roept « *met luider stem* » : « *Gij zijt de gezegende onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot !* » (1, 42). Zij roept omdat zij in haar huis de Ark ontvangt die, zoals de oude Ark en veel meer nog, bron van zegening is. Het zijn werkelijk het Oude en het Nieuwe Testament die elkaar omarmen, zoals psalm 84 het aankondigde : « *Gerechtigheid en vrede omhelzen elkaar* » (vers 11) ; « *Jahweh zelf schenkt zijn zegen en ons land geeft zijn oogst* » (vers 13).

Daarop antwoordt Maria op de gelukwens van Elisabeth : « *MAGNIFICAT ANIMA MEA DOMINUM. Mijn ziel prijst groot de Heer, mijn geest jubelt van vreugde in God, mijn Redder. Want Hij ziet neer op de geringheid van zijn dienstmaagd* » (1, 46-48).

Sommigen interpreteren het *Magnificat* op een revolutionaire, aardse manier. In de mond van de H. Maagd – en de lofzang is zeker door haar uitgesproken – gaat het echter niet om de aankondiging van een revolutie, maar om een mirakel van de genade waarvan zij « *vol* » is : de uitverkiezing van de

nederigen en de armen, door de genade van God verheven tot de volmaaktheid, terwijl de machtigen van deze wereld, de zondaars en de gewelddadigen, aan het kortste eind zullen trekken.

Zo luidt de Blijde Boodschap : « *Hij heeft zich over zijn dienaar Israël ontfermd, zijn barmhartigheid indachtig ; zoals Hij tot onze vadersen sprak, Abraham en zijn zaad voor altijd* » (1, 54-56).

KERSTMIS

« *In die dagen nu verscheen er een besluit van keizer Augustus om een volkstelling over heel de wereld te houden* » (2, 1). Ook Jozef en zijn echtgenote gaan op weg, van Nazareth in Galilea « *naar Judea, naar de stad van David, Bethlehem geheten* » want « *Jozef was uit het huis en het geslacht van David* » (2, 4).

Daar wordt Jezus geboren : « *Zij baarde haar eerstgeboren Zoon, wikkelde Hem in doeken en legde Hem neer in een kribbe ; want in het nachtverblijf was voor hen geen plaats* » (2, 7). De gebeurtenissen spelen zich af in de grootst mogelijke aardse armoede en vernedering, waarin Gods almacht duidelijk maakt dat het stralend karakter van zijn liefde niet aards-lichamelijk, maar goddelijk en bovennatuurlijk is.

Aan de herders op het veld verschijnen de engelenkoren. Ze begeleiden het Kind dat uit de hoge hemel komt, « *oriens ex alto* », om voor Hem een hemelse hofhouding te vormen. De arme herders, die uitgenodigd worden om aan de vreugde deel te hebben, geloven op die manier door overduidelijke tekenen in de verschijning van de langverwachte Messias. En ze houden het niet voor zich : « *Allen die het hoorden, stonden verbaasd over het verhaal van de herders* » (2, 18).

Jezus is geboren in Bethlehem, volgens de profetie van Micheas, die echter volkomen vergeten was zoals het relaas van de komst van de Wijzen in het Evangelie van Mattheüs het bewijst. « *En gij, Bethlehem, land van Juda, zijt zeker de minste niet onder de hoofdplaatsen van Juda. Want uit u zal een vorst voortkomen die mijn volk Israël leiden zal* » (Mt 2,6).

Maria van haar kant « *bewaarde dit alles in haar hart en overwoog het bij zichzelf* » (Lc 2,19), zonder nood te hebben aan Schriftgeleerden. De historicus die Lucas is, kan niet duidelijker aangeven dat de bron van zijn proloog het getuigenis van de Maagd Maria was. Onze Vader, abbé de Nantes, was van mening dat de evangelist dat getuigenis is gaan optekenen bij de apostel Johannes.

BETHLEHEM IN JUDEA

De bijdrage die André Wénin, hoogleraar aan de *Université catholique de Louvain* (UCL), aan de Encyclopedie van Mgr. Doré levert, zaait algemene twijfel over de plaats waar Christus geboren is :

« Door tegelijkertijd een orakel van Micheas (Mi 5,1) en een toespraak van de Ouden van Israël

tot David (2 S 5, 2) te citeren, onderstreept Mattheus de erg symbolische draagwijdte die hij toekent aan de plaats waar hij Jezus doet geboren worden (Mt 2, 1-5). Hij geeft de stad daardoor een belang dat de profeet haar juist *niet* wou geven: voor die laatste was Bethlehem integendeel *“te klein om onder Juda's gouwen te tellen”* ! Lucas van zijn kant construeert een heel relaas rond deze plaats om uit te leggen waarom diegene die “Jezus van Nazareth” genoemd wordt op die plek in Judea het levenslicht gezien heeft. Mythe? Geschiedenis? » (pp. 135-136).

« Diegene die “Jezus van Nazareth” genoemd wordt » : Wénin insinueert dat “Jezus van Nazareth”, van wie het vervolg van het Evangelie de geschiedenis zal vertellen, misschien niet dezelfde persoon is als de mythische “Jezus van Bethlehem”, die zogezegd pas veel later uitgevonden werd... En een dergelijk onbegrip van de Schriftteksten wordt door Mgr. Doré gepatroneerd?

Wénin vervolgt: « Opdat Jezus de koning-messias of de zoon van God zou zijn, wat op hetzelfde neerkomt... » Inderdaad! “Koning-messias” betekent “gewijde koning”, hij die de zalving met de heilige olie van de koningswijding ontvangen heeft – zoals in Frankrijk voor de laatste keer met Karel X (koning van 1824 tot 1830, toen hij door de revolutie verjaagd werd) het geval was. « ... moest er een nauwe band zijn met Bethlehem en met de koning die er uit voortgekomen is. Volgens het relaas in het eerste boek Samuel – mythe? geschiedenis? – is dat dorp inderdaad de woonplaats van de familie van Jesse, de vader van David die er de wijding ontving. »

Wénin komt vervolgens terug op de voorgeschiedenis van Bethlehem: « Dit dorp in Juda wordt tweemaal geassocieerd met de ondergang van Israël op het einde van het tijdperk “van de Rechters”, maar ook met het begin van de heropstanding van het land onder David. »

Die “ondergang” hernieuwt in Bethlehem de misdaad van Sodom en Gomorra, zoals verhaald in het boek Rechters (19, 22). Uit die afgrond redt ons ook vandaag nog de Geboorte van onze Verlosser, Zoon van David. Op voorwaarde dat we heel die Encyclopedie en haar vergif afwijzen. De H. Pius X zei het al: « *Wij spreken, Eerbiedwaardige Broeders, over een groot aantal katholieke leken en, wat nog meer te betreuren is, priesters die absoluut niet op de hoogte zijn van ernstige filosofie en theologie, maar integendeel tot in het merg doordrongen zijn van het venijn van de dwaling, dat zij putten bij de tegenstanders van het katholiek geloof. Onder het mom van liefde voor de Kerk werpen zij zich op, in misprijzen voor elke bescheidenheid, als vernieuwers van de Kerk. In dichte drommen vallen zij in hun overmoed alles aan wat het meest geheiligd is in het werk van*

Jezus Christus, zonder zelfs zijn Persoon te respecteren die zij met een heiligschennende brutaliteit neerhalen tot het niveau van enkel menselijkheid » (encycliek *Pascendi Dominici gregis* van 8 september 1907).

Die « heiligschennende brutaliteit » schijnt heel de Kerk sinds Vaticanum II in haar greep te hebben. De enige leerling van de H. Pius X die er front tegen vormde, was abbé de Nantes, die uitlegde hoe David een voorafbeelding is van Christus:

« Bethlehem was eerst en vooral gedurende een volledig millennium de stad van David, de meest geliefde koning van het joodse volk die er ooit geweest is, een glorieus vorst die bij al zijn ondernemingen door God bijgestaan werd, zozeer zelfs dat de legende onophoudelijk nieuwe zaken toevoegde aan zijn heldendaden en aan de bewijzen voor zijn deugdzzaamheid.

« Is alles niet prachtig van eenvoud en gratie in de herinnering die de Bijbel bewaart aan Davids verborgen leven in Bethlehem? Wanneer de profeet Samuel hem laat zoeken, weidt hij de kudde van zijn vader en is hij nog maar een knaap, die niettemin uitverkozen wordt boven zijn oudere broers. “*De inzichten van God*”, zegt het heilige Boek, “*zijn niet zoals die van de mensen, want de mens kijkt naar het uiterlijk, maar Jahweh ziet het hart.*” De kleine herder had dus een uitzonderlijk hart. Zijn deugd was verborgen voor het oog van de mensen, maar van zodra de olie van de zalving over zijn voorhoofd en gelaat vloeyde, maakte de Geest Gods zich van hem meester en erkenden allen dat hij geboren was om te heersen.

« Het is vanuit Bethlehem dat hij vertrekt om Goliath te verslaan. We herinneren ons vol emotie hoe hij die dag vroeg opstond, de kudde toevertrouwde aan een bewaker, van Jesse eten meekreeg voor zijn broers en de leiders van het volk en vervolgens “*optrok naar Jeruzalem*”. Hij kende geen enkele vrees. Zou de God van Israël niet opnieuw hen steunen die vertrouwen in Hem hadden? Wat Goliath en alle andere vijanden van Israël betrof, ze joegen de kind-koning niet meer schrik aan dan de wilde dieren in de woestijn. Kwam er een wolf, slaagde een beer erin om een schaap uit de kudde weg te roven, dan ging David het dier achterna, sloeg het neer en rukte het verloren schaapje uit zijn muil. Als het dier zich tegen hem oprichtte, dan greep hij het vast in een furieus lijf-aan-lijfgevecht en doodde het.

« David was toen nog maar een eenvoudige knaap. Wie zou gedacht hebben dat hij geboren was om koning te zijn, om verheerlijkt, bemind, bezongen te worden méér dan welke koning op aarde ook? Hij was niet gewend aan het leven in de paleizen of het beheersen van de wapenkunst; hij speelde citer, hij zong en componeerde met een eenvoudig en blijgezind hart psalmen om God

te loven. Zoals elke herder kende hij zijn schapen en zij antwoordden op zijn roepstem. Hij hield van hen. Heel zijn universum lag besloten in die streek van Bethlehem en de vreedzame horizonten van Judea. Het zoete land waarboven de sterrenhemel schitterde, was sinds duizend jaar al geliefd bij elke heilige ziel » (*BRIEF AAN MIJN VRIENDEN* nr. 47, Kerstmis 1958).

OP 25 DECEMBER

Zoals te verwachten was, wordt « *de datering van de geboorte van Jezus* » niet gespaard door de auteurs van de Encyclopedie. De korte tekst die eraan gewijd wordt door Roselyne Dupont-Roc van het *Institut catholique* in Parijs krijgt als illustratie een mozaïekfragment uit het einde van de derde eeuw mee; het is afkomstig van een Romeinse kalender waarop elke maand gesymboliseerd wordt door een feest. Voor december vierten drie jongelui met klimopraken op het hoofd op de winterzonnewende het feest van de Saturnaliën, dat doorliep tot op 25 december, geboortedag van de “onoverwonnen zon”, *Sol invictus* :

« Het lijkt erop dat men tegen het einde van de regering van Constantijn, die stierf in 337, besloten heeft om de geboorte van Jezus te vieren op 25 december. Keizer Aurelianus (270-275) had op de dag van de winterzonnewende het feest van de *dies natalis solis invicti* vastgelegd: men vierde de “herboren en onoverwonnen zon”. Een mozaïek van het mausoleum van de Julii op het Vaticaanse kerkhof dat Christus op een zonnwagen voorstelt, dateert hoogstwaarschijnlijk uit dezelfde periode. Met hetzelfde symbolisme van het herboren licht voor ogen heeft de Kerk van Rome wellicht besloten om de geboorte van Jezus te vieren op het ogenblik waarop de dagen beginnen te lengen. Op een Romeinse kalender uit 354 kan men lezen: “Op de achtste dag van de kalenden van januari – onze huidige 25ste december – werd Christus geboren in Bethlehem van Juda ” » (p. 135).

In werkelijkheid getuigt die Romeinse kalender enkel van een traditie die betuigd wordt door een andere en veel oudere liturgische kalender, ontdekt in grot 4 van Qumrân (4Q321) en ontcijferd door de Israëliische geleerde Shemaryahu Talmon in 1999. Die kalender geeft de data weer van de diensten in de Tempel van Jeruzalem, die bij beurtrol door de priesters moesten opgenomen worden, ook nog in de tijd dat Johannes en Jezus geboren werden. Volgens dat document, op perkament gekopieerd tussen 50 en 25 v. Chr. – dus precies in de tijd dat Zacharias en Elisabeth leefden – was de familie van Abias waartoe zij behoorden (Lc 1,5) aan de beurt op twee tijdstippen tijdens het jaar: van de 8ste tot de 14de dag van de derde maand van de Esseense kalender en van de 24ste tot de 30ste van de achtste maand.

Die laatste periode valt op het einde van onze maand september, wat de gegrondheid bevestigt van een aloude Byzantijnse traditie die het feest van de “ontvangenis van Johannes” viert op 23 september.

Sint-Lucas schrijft dat het « *in de zesde maand* » (1, 26) na de ontvangenis van Johannes was dat de engel Gabriël naar de Maagd Maria in Nazareth gezonden werd. Te rekenen vanaf 23 september is het zes maanden later 25 maart, het feest van de Aankondiging (Maria-Boodschap). Dus is Jezus wel degelijk geboren op 25 december, precies negen maanden later. Heel eenvoudig en bovendien ook heel gepast, want het is hoe dan ook waar dat men op die dag in de heidense wereld het feest van de *natalis Solis invicti* vierde, het feest van de herboren zon die de duisternis overwint. Dat die twee samenvallen is helemaal geen uitvindsel van de Roomse Kerk, maar een werk van God die de zon en de maan schiep « *om de dag en de nacht van elkander te scheiden en tot tekenen te dienen voor vaste tijden, dagen en jaren* » (Gn 1,14). Het is God die heeft gewild dat de *natalis Solis invicti* bij de vervulling van de tijden samenviel met *Christus natus in Bethleem*, om ons duidelijk te maken dat Christus « *de zon der gerechtigheid* » (Mt 3,20) is, « *de Dageraad uit den hoge* » (Lc 1,78), « *het licht der wereld* » (Jo 8,12), dat de duisternis niet heeft kunnen « *uitdoven* » (Jo 1,1,5) en dat « *alle mensen verlicht* » (Jo 1,9).

Mattheüs en Lucas laten duidelijk verstaan dat de geboorte van de Verlosser gedurende de nacht plaatsvond. De Wijzen hebben zijn ster gezien (Mt 2,2) en de herders werden door de engel verwittigd terwijl zij « *in het open veld overnachtten en hun kudde bewaakten* » (Lc 2,8). Ook dat was aangekondigd, minder dan vijftig jaar tevoren, in het boek Wijsheid: « *Terwijl een diepe stilte alles omgaf en de nacht was voortgeijld tot de helft van zijn baan, sprong uw alvermogenend Woord van uw koningstroon in de hemel* » (18,14-15).

« IN DE DAGEN VAN HERODES »

Lucas en Mattheüs stemmen met elkaar overeen in het dateren van de geboorte van Christus tijdens de laatste dagen van Herodes de Grote. Roselyne Dupont-Roc schrijft :

« Uiteraard bestond het jaar nul in de tijdrekening niet en verder telde men in de Romeinse wereld de jaren “*ab Urbe condita*”, vanaf de stichting van Rome. Op basis van deze gegevens stellen de specialisten het jaar 4 vóór onze tijdrekening voor als datum voor de dood van Herodes, wat erop neerkomt te zeggen dat Jezus geboren is kort voor de dood van de koning, dus in 7 of 6 v. Chr. ! »

Deze uitleg is onzinnig. De waarheid kan even eenvoudig bepaald worden als voor de 25ste december. Wetend dat het Romeinse burgerlijk jaar

liep van 1 januari tot 31 december, is Jezus geboren in Bethlehem op 25 december van het jaar 1 "voor Christus".

Dionysius Exiguus ("de Kleine"), een Scytische monnik en tijdrekenaar die leefde in Rome en er stierf rond 540, bepaalde de christelijke tijdrekening door te vertrekken van de enige datum die Sint-Lucas ons geeft: het 15de jaar van Tiberius, waarin de prediking van Johannes de Doper begint (3, 1). Als we weten dat Augustus stierf op 19 augustus van het jaar 767 *ab Urbe condita*, dan geeft een simpele optelling ons het jaar waarin die prediking begon:

$$767 + 15 = 782 \text{ a. U. c.}$$

Dionysius is van mening dat Jezus het jaar daarop gedoopt werd in de Jordaan, dus in 783. Vermits Lucas schrijft dat Jezus « ongeveer dertig jaar oud was toen Hij optrad » (3, 23), verkrijgt de monnik het geboortjaar van Christus door een eenvoudige aftrekking:

$$783 - 29 = 754 \text{ a. U. c.}$$

Omdat Dionysius het jaar nul uiteraard niet meerekende, bepaalde hij bijgevolg het jaar 754 na de stichting van Rome als het eerste jaar van de christelijke tijdrekening.

Wanneer is Herodes dan gestorven? In het jaar 1 "na de geboorte van Christus". De

traditionele datum die de meeste historici sinds Emil Schürer (1880) blindelings blijven herhalen – het jaar 4 v. Chr. – werd op definitieve wijze ontkracht door W. Filmer (*The Chronology of the Reign of Herod the Great*, in *The Journal of Theological Studies* XVII, 1966), die de regering van de koning minutieus reconstrueerde.

Filmer begint met aan te tonen dat het pas in 39 en niet in 40 v. Chr. was dat Herodes naar Rome vertrok en gedaan kreeg dat de senaat hem tot vorst aanstelde in de plaats van de Hasmoneeër Antigonus. Hij beklom pas effectief de troon nadat hij Jeruzalem op zijn rivaal veroverd had. Van de joodse historicus Flavius Josephus weten we dat Herodes vierendertig jaar regeerde. Maar uit wat

Josephus over zes hogepriesters verhaalt, blijkt dat de geschiedschrijver een regeerperiode pas laat beginnen vanaf het nieuwe jaar dat volgt op de aanstelling of troonsbestijging. Toegepast op de koning betekent dit « dat het eerste jaar van de regering van Herodes, na zijn verovering van Jeruzalem in de maand Tishri van het jaar 36 v. Chr., pas begint in het jaar 35 v. Chr. » (p. 292). Alles schuift dus op. « Het 34ste en laatste jaar van de regering van Herodes begon in de maand Nisan (maart-april) of de maand Tishri (september-oktober) van het jaar 2 v. Chr. » (*ibid.*). Zijn bewind zou dus geëindigd zijn in Nisan of Tishri van het jaar 1 v. Chr. Dat brengt ons al dicht bij de waarheid.

Filmer is echter te snel in zijn besluit dat Herodes moet gestorven zijn « op het einde van januari van het jaar 1 v. Chr. ».

Want voor het einde van een bewind geldt dezelfde vraag als voor het begin ervan: moet het stervensjaar ja dan neen meegeteld worden in de 34 jaren die Flavius Josephus opgeeft? Als het *niet* wordt meegeteld, dan is de vorst overleden gedurende het jaar dat loopt van Nisan of Tishri van het jaar 1 *voor* Christus tot Nisan of Tishri van het jaar 1 *na* Christus – precies zoals Mattheüs het schrijft (2, 19)!

De opvolger van Herodes de Grote in Judea was Archelaüs,

zijn oudste nog levende zoon. Dat is de persoon voor wie Sint-Jozef beducht was op het moment dat hij met zijn gezin wou terugkeren uit Egypte (Mt 2, 22). « Na de dood van Herodes werd de toestand zeer troebel. Zijn laatste testament, waarin hij Archelaüs aanstelde tot koning over heel Judea, werd erg betwist en moest bevestigd worden door Augustus. De beschuldigingen waren ernstig, waarop de keizer besloot Judea in drie delen te verdelen: Antipas en Filippus werden tetrach (viervorst), terwijl Archelaüs voorlopig slechts de titel van ethnarch van Judea ontving, tot hij zich waardig genoeg zou betonen om het koningschap te krijgen » (Etienne Nodet, *Flavius Josèphe, baptême et résurrection*, 1999, p. 142).

DE HEILIGE FAMILIE TIJDENS DE VLUCHT NAAR EGYPTÉ.
Prachtig romaans kapiteel in de kapittelzaal
van de kathedraal van Autun, Boergondië.

De beschuldiging van de tegenstanders van Archelaüs aan zijn adres was dat « hij zich al lang als koning voordeed » (Nodet p. 144). Er is dus sprake van een soort van overlapping tussen het bewind van de vader en dat van de zoon. Dat maakt de precieze afbakening van het einde van de regering van Herodes alleen maar moeilijker.

Hoe dan ook, beweren dat Herodes zou gestorven zijn in 4 v. Chr. – een hardnekkige stelling – is niet meer houdbaar, zoals na Filmer ook Ormond Edwards in 1982 onderstreepte (*Herodian Chronology*, in *Palestine Exploration Quarterly*, januari-juni 1982).

DE VOLKSTELLING VAN QUIRINIUS

Volgens Sint-Lucas dateert de geboorte van Jezus van de volkstelling uitgeschreven door keizer Augustus en uitgevoerd door Quirinius, toen die gouverneur van Syrië was (2, 1-2).

De evangelist heeft « *alles van de aanvang af nauwkeurig onderzocht* », minder dan zestig jaar na de gebeurtenissen¹ Hij verzamelde zijn informatie « *bij de ooggetuigen en de bedienaars van het Woord* » (1, 2-3), meer bepaald bij de Maagd Maria, die leefde bij de H. Johannes (Jo 19, 27). Lucas was afkomstig uit Antiochië, de hoofdstad van Syrië, en kon er zich dus uit de eerste hand documenteren.

Welke datum moet er gegeven worden voor de volkstelling van Quirinius? Maar... gewoon het moment waarop Jezus geboren is! Lucas, die een nauwkeurig en goed geïnformeerd historicus is, geeft geen datum voor de geboorte van Christus, om aan te geven dat deze een nieuw tijdperk opent: het is niet de volkstelling van Quirinius die de Geboorte dateert, het is de Geboorte die de datum voor de telling geeft: het einde van het jaar 1 voor Christus.

Uit het in Venetië teruggevonden grafopschrift voor Q. Aemilius Secundus, een Romeins officier die diende onder Quirinius in Syrië, kunnen we meer opmaken. De tekst luidt namelijk:

« *[Ik heb gediend] in het kamp van de goddelijke Augustus onder P. Sulpicius Quirinius, legaat van Caesar in Syrië, en ben gedecoreerd met eretekenen. [...] Bovendien heb ik, op bevel van Quirinius, de volkstelling uitgevoerd van 117.000 burgers van de stad Apamea. Verder ben ik door Quirinius op missie gezonden tegen de Itureeërs op de berg van de Libanon en heb hun citadel ingenomen.* »

Van Quirinius weten we dat hij in zijn functie van *legatus* zijn legers heeft aangevoerd in twee militaire campagnes: eerst in het Taurusgebergte, daarna tegen de Itureeërs van de Libanon. Tussen beide

in gaf hij Aemilius Secundus de opdracht om een volkstelling in Apamea te organiseren. De gegevens die Sint-Lucas in zijn Evangelie geeft passen perfect in die context.

Sylvie Chabert d'Hyères citeert in de *Dossiers d'archéologie* nr. 249 de Evangelietekst volgens de *Codex Bezae*, bewaard in Cambridge (2de eeuw n. Chr.): « *In die dagen nu verscheen er een besluit van keizer Augustus om een volkstelling over heel de bewoonde wereld te houden. Het was een eerste telling, toen Quirinius landvoogd van Syrië was* » (Lc 2, 1-2).

Die « eerste telling » moet onderscheiden worden van een tweede volkstelling waarover Lucas het heeft in de *Handelingen* en waarvoor de joodse geschiedschrijver Flavius Josephus het jaar 6 n. Chr. opgeeft. De Farizeeër Gamaliel verwijst naar deze tweede telling tijdens een dramatische discussie binnen het Sanhedrin met betrekking tot de apostelen: « *In de dagen der volkstelling stond Judas de Galileeër op en sleepte een grote menigte mee* » (Ac 5, 37) met de bedoeling iedereen te intimideren die zich wou laten inschrijven in de Romeinse registers.

De verwarring tussen beide volkstellingen heeft er ten onrechte toe geleid dat men aan de nauwgezetheid van Lucas is gaan twifelen.

De precieze kalender van de gebeurtenissen kan dan als volgt bepaald worden:

- 5 februari van het jaar 2 v. Chr. (jaar 752 na de stichting van Rome): « *Augustus, "Pater patriae", zag heel de bewoonde wereld onder zijn heerschappij geplaatst* » en beval de telling van de inwoners ervan (Lc 2, 2-3)

- **25 september 2 v. Chr. : ontvangst van Johannes de Doper in de schoot van Elisabeth**

- jaar 1 v. Chr. : volkstelling in het koninkrijk van Herodes de Grote

- **25 maart 1 v. Chr. : boodschap van de engel aan Maria en ontvangst van Jezus**

- in de loop van hetzelfde jaar : Quirinius wordt gouverneur van Syrië; hij organiseert een volkstelling in Judea en Galilea

- **25 december 1 v. Chr. : geboorte van Jezus in Bethlehem**

- 1 januari van het jaar 1 na de geboorte van Christus : besnijdenis van het Kindje Jezus en vervolgens zijn opdracht in de Tempel van Jeruzalem

- in de dagen na de opdracht : bezoek en aanbidding door de Wijzen; vlucht van de H. Familie naar Egypte; kindermoord in Bethlehem

- vóór het paasfeest van 1 n. Chr. : dood van Herodes de Grote, gevolgd door de terugkeer van de H. Familie naar Nazareth in Galilea

broeder Bruno van Jezus-Maria

(1) De Evangelies werden veel eerder geschreven dan de modernistische exegese ons wil doen geloven. Zie het artikel « *Wanneer werden de Evangelies geschreven?* » in *Hij is Verrezen!* nr. 77, september-oktober 2015, pp. 3-10.

BELGIË EN ZIJN KOLONIE

HET GROTE PROJECT VAN LEOPOLD II

OP 10 januari 2018 werd een borstbeeld van Leopold II in het park van Vorst (bij Brussel) van zijn sokkel gehaald. De diefstal werd opgeëist door een *Association Citoyenne pour un Espace Public Décolonial*, die in een persbericht fel van leer trok tegen de tweede koning van de Belgen: « *Het gaat hier om een duistere bladzijde uit onze geschiedenis. Dit is regelrechte struisvogelpolitiek en druist in tegen de waarden van een maatschappij die zich democratisch durft te noemen. Leopold II is verantwoordelijk voor de dood van miljoenen mensen...* »

Het incident is niet het eerste. Het ruitersstandbeeld van de koning op het Brusselse Troonplein werd in 2008, 2013 en 2015 met rode verf beklad. Van de figuur van een Congolees onderaan een gelijkaardig beeld in Oostende zaagden onbekenden in 2004 een hand af. Maar het gaat nog veel verder : wie op het internet op zoek gaat naar “de grootste massamoordenaars aller tijden” komt Leopold II tegen, tussen Stalin en Pol Pot !

Het is al langer in geburgerd om enkel in uiterst negatieve be-
woordingen over onze
tweede koning en zijn
Congostaat te spreken.
Vraag is in hoeverre al
die verontwaardiging ge-
rechtvaardigd is. In zijn
inleiding op het recent
gepubliceerde werk van
Pierre-Luc Plasman, *Léopold II, potentat congolais. L'action royale face à la violence coloniale* (Brussel, 2017) schrijft historicus Michel Dumoulin: « *Er zijn er die historisch onderzoek verwarren met een ongenadig rekwisitoor uitgesproken in naam van de hedendaagse moraal, waarbij ze de clichés en de halve waarheden aaneenrijgen* » (p. 7). Het resultaat is dat Leopold II, vroeger voorgesteld als « *een reus van wie het genie niet begrepen werd* », vandaag de dag nog slechts « *een sinistere massamoordenaar* » is over wie zijn landgenoten zich diep horen te schamen. En meteen wordt ook al het koloniale werk dat de Belgen verricht hebben met hoon overladen en veroordeeld.

In dit artikel proberen we een genuanceerd beeld te schetsen van onze vorst en zijn levenswerk, op

basis van ernstig historisch onderzoek en met respect voor de tijdscontext waarin hij moet gesitueerd worden. Naast het bovengenoemde boek nemen we de terecht geprezen studie van de Engelse historica Barbara Emerson als leidraad: *Leopold II of the Belgians: King of Colonialism* (Londen, 1979). Emerson kon niet alleen putten uit tot dan toe ontoegankelijke archieven; door haar nationaliteit was ze ook in staat het onderwerp van haar onderzoek met de nodige afstandelijkheid te benaderen.

PORTRET VAN EEN STERKE PERSOONLIJKHEID

Leopold II legde als constitutioneel monarch de eed op de grondwet af op 17 december 1865 ; hij was toen dertig jaar oud en liep over van grootse plannen.

Emerson schetst een raak
portret van de vorst :

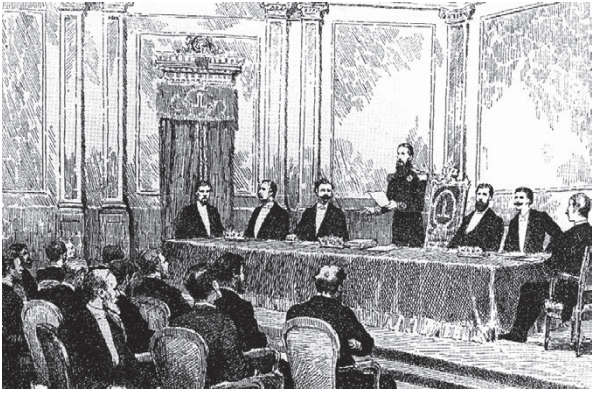
« Leopold II wist wat hij wou en verwaarloosde niets om zijn doel te bereiken. Daarbij werd hij bijzonder geholpen door een uitzonderlijke intelligentie die gepaard ging met een grote mentale en fysieke energie. Zijn verbeeldingskracht was eindeloos, zijn brein verkeerde voortdurend in staat van alertheid. Veel van zijn ideeën leken voor zijn omgeving extravagant, maar dat belette niet dat hij altijd met beide voeten op de grond stond. Zijn talrijke verwezenlijkingen getuigen van zijn onwrikbare wil om zijn projecten

ten uitvoer te brengen. Mislukkingen ontmoedigden hem niet, want voor hem was geen enkele nederlaag definitief. Zijn hardnekkigheid deed individuen én complete regeringen door de knieën gaan. Om zijn verbazingwekkende energie te dienen had hij nood aan personen die in staat waren voor hem te werken zonder de uren te tellen ; bovendien moesten ze zijn ritme kunnen bijhouden. Zijn jeugdige, wat onhandige manier van doen verdween vrij snel en hij oefende weldra een bijzondere aantrekkingskracht uit. We bezitten talrijke getuigenissen van mannen die geconfronteerd werden met taken die zij als buitensporig of zelfs onmogelijk beschouwden, maar die zijn bureau verlieten vol geestdrift om zijn plannen uit te voeren » (*op. cit.*, Franse vert. 1980, p. 65).

Zilveren muntstuk uit 1887 met de beeldenaar van Leopold II en de titels die hij toen mocht dragen : « koning van de Belgen en soeverein van de Onafhankelijke Congostaat ».

Zilveren muntstuk uit 1887 met de beeldenaar van Leopold II en de titels die hij toen mocht dragen : « koning van de Belgen en soeverein van de Onafhankelijke Congostaat ».

Koning Leopold opent de aardrijkskundige conferentie van Brussel, 12 september 1876.

De verhouding tussen de koning en zijn onderdanen was niet erg hartelijk. « *Ik ben de koning van een klein land met kleine mensen* », grapte hij. Van hun kant voelden de Belgen zich weinig tot hem aangetrokken. [...] Hij deed ook geen enkele moeite om door zijn volk geliefd te worden. *“Populariteit ! Ik heb die ooit gehad, maar ze heeft me verlaten. Het is ebbe en vloed...”* De titel van koning van België zou hem beter gepast hebben dan die van koning van de Belgen, want **hij werkte voor België en niet voor de Belgen** » (p. 66).

Een dynamische jonge vorst die als het ware opgesloten zit in zijn kleine koninkrijk dat hij niet rechtstreeks mag regeren en die verbeterd een doel zoekt waarop hij zijn tomeloze energie en zijn talenten kan richten : dat is Leopold II.

DE KOLONIALE DROOM

Het is allicht amper geweten dat ook Leopolds vader, koning Leopold I, al op zoek was naar een kolonie voor België. Het pas onafhankelijk geworden land verloor door de scheiding met Nederland al zijn afzetgebieden in de wereld en bovendien de goed uitgeruste Hollandse handelsvloot. Anderzijds had België de grootste bevolkingsdichtheid van Europa en was de industrialisatie vooral in Wallonië volop aan de gang. Leopold I was ervan overtuigd dat een kolonie voor ons land alleen maar grote economische voordelen zou opleveren : een reservoir van grondstoffen, een afzetgebied voor de Belgische productie en een nieuwe thuis voor het bevolkingsoverschot. Maar ook toen al werden de koninklijke ideeën niet gedeeld door de politici, die bang waren dat buitenlandse avonturen het statuut van de Belgische neutraliteit in het gedrang zouden brengen.

« De lijst van pogingen tot koloniale expansie onder Leopold I telt meer dan vijftig onvruchtbare pogingen » (Emerson p. 30). Vader en zoon vonden elkaar in een gezamenlijk streven. Toen de gezondheid van onze eerste koning achteruit ging, begon de kroonprins geestesgenoten bijeen te brengen in een soort van studiebureau. Twee van zijn belangrijkste medewerkers na zijn troonsbestijging kwamen uit die studiegroep : Auguste Lambermont en Emile Banning, allebei ambtenaar op het ministerie

van Buitenlandse Zaken. Als hertog van Brabant is Leopold ook een echte globetrotter. Hij reist om te leren. Hij is verder lid van de Parijse *Société de géographie*, waarvan hij de publicaties verslindt. Zijn medewerkers moeten voor hem een zo volledig mogelijk dossier over het koloniaal fenomeen bijhouden (zijn “arsenaal”).

Met zijn intimi onderzoekt hij de meest uiteenlopende mogelijkheden voor een koloniaal project : een deel van Borneo, Sumatra, Formosa, de Nieuwe Hebriden, de Fiji-eilanden ! Zonder resultaat. Maar het woord “opgeven” staat niet in Leopolds woordenboek. Zijn fixatie op het verwerven van overzees gebied overheerst bij hem alles. Als 24-jarige bracht hij ooit van een reis naar Athene een stuk marmer van de Acropolis mee naar huis ; hij liet er een afbeelding van zichzelf op bevestigen en een opschrift : « *België heeft een kolonie nodig.* » Hij schonk de presse-papier als *statement* aan de minister van Financiën, Frère-Orban, die later een van zijn premiers zou worden.

Tussen 1860 en 1870 begint heel Europa zich echter te interesseren voor zwart Afrika. Het is de tijd van de grote ontdekkingsreizigers, met voorop de Britten : de *Royal Geographical Society* bekostigt de ondernemingen van John Speke, Richard Burton, Samuel Baker, Verney Lovett Cameron. Niet veel later doorkruisen de Duitsers de Afrikaanse savanne, gevolgd door de Fransen. De opzienbarende vondst van diamanten in Transvaal, in 1867, doet vermoeden dat de ondergrond van het continent wellicht onschatbare rijkdommen verbergt. En dan is er in 1870 de opening van het Suezkanaal, waardoor de toegang tot de Oost-Afrikaanse kusten enorm vergemakkelijkt wordt.

Heel Europa maakt zich klaar om aan de race naar Afrika mee te doen. Uit plat kapitalistisch winstbejag ? Een gemakkelijke uitleg, maar we mogen het materialisme van onze eigen tijd niet zomaar projecteren op het verleden. De voornaamste drijfveer is het sterke vooruitgangsgeloof van de 19de eeuw, dat de ontsluiting van zwart Afrika als een plicht van de ontwikkelde landen ziet : « De beschavende zending maakt de kern uit van de motivatie tot Europese overzeese expansie », schrijft Plasman heel terecht (*op. cit.*, p. 21). Godsdienstige motieven zijn er trouwens ook. In 1868 sticht Mgr. Lavigerie de missiecongregatie van de Witte Paters, die zich de bekering van de Afrikaanse bevolking tot doel stelt. De protestanten van hun kant lopen warm voor de Schotse zendeling David Livingstone, die een groot deel van zijn leven in het Afrikaanse binnenland doorbrengt en de strijd tegen de Arabische slavenhandel predikt.

In tegenstelling tot de Belgen, die van geen enkele belangstelling voor het donkere continent blijk geven, volgt Leopold gepassioneerd de voortgang van de exploratie van Afrika's *terra incognita*. Langzaam maar zeker rijpt bij hem de

idee om een stuk van Afrika te verwerven. Voor hemzelf of voor België? Voor Leopold is dat een zinloze vraag: hijzelf is België. « Zijn reizen en zijn overwegingen hebben zijn lotsbestemming alsmäär sterker verbonden met die van zijn vaderland » (Plasman, p. 17). Nemen we zijn beruchte uitspraak: « *Ik wil de gunstige gelegenheid niet laten voorbijgaan om voor ons een stuk van die heerlijke Afrikaanse taart te verkrijgen* » (brief aan senator Ernest Solvyns, 17 november 1877). Wie is « ons »? Tegelijkertijd de koning én België! Dat het koloniale streven van Leopold II enkel zou ingegeven zijn door persoonlijke hebzucht en heerszucht, is een grove misvatting. Hij wou de grenzen van zijn in alle betekenissen “enge” landje openbreken en de jonge natie die nog maar pas op de landkaart verschenen was een groots toekomstperspectief bieden.

DE AARDRIJKSKUNDIGE CONFERENTIE VAN BRUSSEL

In december 1875 maakt de Britse ontdekkingsreiziger Cameron bekend dat hij voor rekening van zijn vaderland bezit heeft genomen van de Lualaba, de bovenloop van de Congostroom. **De regering-Disraeli wijst dit geschenk echter af:** Groot-Brittannië is, althans op dat precieze moment, niet geïnteresseerd in Centraal-Afrika. Londen is volledig in de ban van India, waarvan koningin Victoria een jaar later keizerin zal worden.

Koning Leopold leest in *The Times* (zijn dagelijkse lectuur) de geestdriftige verslagen van Cameron over het gebied waar hij doorheen getrokken is: het is van een « *unspeakable richness* ». Tegelijkertijd beschrijft de ontdekkingsreiziger ook de gruwel van de slavenhandel. Kort daarna gaat Leopold op reis naar Engeland en regelt er een ontmoeting met Cameron om meer details te vernemen. In het kader van een heus charmeoffensief bezoekt de koning ook de belangrijkste leden van de *Royal Geographical Society* en benadrukt zijn filantropische drijfveren. Op 4 juni 1876 schrijft hij over zijn reis aan zijn nicht Victoria: « *Ik heb geprobeerd de voornaamste figuren te ontmoeten die belangstelling koesteren voor de vestiging van de beschaving in Afrika. Er is daar een groot werk te verrichten en ik zou vereerd zijn eraan bij te dragen.* »

Op 12 september 1876 opent Leopold in zijn koninklijk paleis de aardrijkskundige conferentie van Brussel, waarvan hij zelf de organisatie tot in de puntjes geregeld heeft. Een internationaal gezelschap van wetenschappers en ontdekkingsreizigers wisselt van gedachten over de ontsluiting van Afrika en de strijd tegen de slavenhandel.

Tegenwoordig wordt het motief van de strijd tegen de slavenhandelaars niet ernstig genomen; men beschouwt het als een schaamlap om de echte drijfveer – de voorgenomen plundering van Afrika's rijkdommen – te camoufleren. Ook hier

weer verplaatsen de critici zich onvoldoende in de tijdsgeest van de 19de eeuw. « Slavernij verloor elke legitimiteit. Het Verenigd Koninkrijk stond aan de spits van de abolitionistische strijd, met in 1807 de afschaffing van de slavernij op de Britse Antillen en in 1833 de *Slavery Abolition Act* » (Plasman p. 21). Allicht heeft koning Leopold zijn voordeel gedaan met zich op te werpen als kampioen van de bestrijding van de Arabische slavenhandelaars, maar dat betekent niet dat die beweegreden hem niet ter harte ging.

Zijn plannen reiken echter veel verder. Om die te realiseren stelt hij de oprichting voor van « wetenschappelijke en medische posten » op de routes die naar het Afrikaanse binnenland leiden. Verder moet er een organisme komen dat de Afrikaanse humanitaire actie coördineert en de nodige fondsen verzamelt. De conferentie volgt hem en besluit tot de oprichting van de *Association internationale africaine* (AIA), waarvan onze vorst bij acclamatie voorzitter wordt. Het is voor Leopold een briljant succes over de hele lijn. « De koninklijke tactiek bestond erin Centraal-Afrika te openen voor Europa door de creatie van een onschuldig ogende internationale structuur, die in werkelijkheid gewoon een dekmantel was voor zijn persoonlijke politiek » (Emerson p. 80).

Alleen de Britse regering rook onraad. Was de strijd tegen de mensenhandelaars niet eerder de

Afrika rond 1870, toen enkel een koloniale kustzone bekend was. Geleidelijk aan legden de grote ontdekkingsreizigers het binnenland bloot (uit R. Geivers, *Nieuwe Historische Atlas*).

zaak van staten dan van een internationale vereniging? En deed dat plan van die posten niet erg denken aan de werkwijze van de Britten in India? Londen had natuurlijk gelijk, maar het Britse voorbehoud zou Leopold alleen maar aansporen tot nog meer behendigheid.

IN ZEE MET STANLEY

We schreven al ¹ dat Henry Morton Stanley na een tocht dwars door het Afrikaanse regenwoud op 17 september 1877 aankwam in Boma, aan de monding van de Congo. Hij was erin geslaagd ter hoogte van de evenaar van de oostkust naar de westkust te trekken, langs de Congostroom. Het nieuws sloeg in Europa in als een bom, maar Leopold was niet verbaasd: hij was perfect op de hoogte van de expeditie en wist dat Stanley een redelijke kans op slagen had.

De koning moest nu snel handelen. De AIA had ermee ingestemd alle vrijheid te laten aan een uitvoerend comité, waarvan alle sleutelposten in handen van Belgen waren en waarvan de initiatieven bekostigd werden met het persoonlijk fortuin van de vorst. Stanley was de man die hij moest hebben. « *Ik ben van mening dat we een contract moeten afsluiten met die handige en ondernemende Amerikaan en dat ik me moet engageren hem gedurende vijf jaar 100.000 dollar per jaar te geven om op de Congo een nederzetting te stichten, van waaruit zover mogelijk op en rond die grote rivier kan uitgewaaid worden.* »

De ontdekkingsreiziger, die in Londen als een held onthaald werd, was evenwel zinnens het Congobekken aan het Britse rijk te schenken. **Maar opnieuw sloeg Whitehall het aanbod af.** Bovendien keek de Engelse *high society* neer op Stanley, die als onwettig kind een miserabele jeugd had doorgemaakt en door zijn emigratie naar de VS erg "on-Brits" werd bevonden... Gefrustreerd ging de Anglo-Amerikaan daarop in op de uitnodiging van Leopold om naar Brussel te komen. Eind 1878 kwam een overeenkomst tot stand tussen Stanley en een nieuw vehikel voor de plannen van onze vorst, het *Comité d'études du Haut-Congo*, een vennootschap met een kapitaal van 1 miljoen frank. De ontdekkingsreiziger moest drie handelsposten stichten in de omgeving van de *Stanley Pool* (een verwijding in de benedenloop van de Congo) en de commerciële mogelijkheden van de bovenloop onderzoeken.

Deze keer vertrekt Stanley vanaf de westkust. Hij is goed geëquipeerd: onder zijn orders staan zo'n vijfenzeventig Europeanen en hij beschikt over een kleine vloot van twaalf schepen. Hij heeft ook dynamiet, waarmee hij dieper in het binnenland moeilijke doorgangen zal vrijmaken. « *Bula Matari* »,

de *Stenenbreker* zoals de autochtonen hem noemen, wordt dan ook overal met ontzag ontvangen.

Op 13 juni 1880 tekent Stanley in Vivi, de eerste post aan de Congo die hij sticht, een contract met de inlanders: het *Comité d'études* verwerft « het absolute landbouw- en handelsmonopolie in de hele sector rondom de factorij, met uitzondering van de gronden die onmisbaar zijn voor het welzijn van de inboorlingen » (Emerson p. 93). Een mijlpaal voor het project van Leopold II. Maar er dreigt gevaar in de persoon van Pierre Savorgnan de Brazza, een ontdekkingsreiziger die in opdracht van Frankrijk vanuit het noorden onderweg is naar de Congo. Stanley vordert langzaam en doet wat hem opgedragen is. Hij sticht een tweede post in Isangila en een derde in Manyanga, op nog slechts 150 km van de *Pool*. Hij sluit tegelijkertijd de gevraagde verdragen.

Als enige reactie van zijn opdrachtgever krijgt hij te horen dat hij moet opschieten. Leopold wil dat Stanley zo vlug mogelijk nu ook posten sticht aan de bovenloop, honderden kilometers verderop! De Anglo-Amerikaan wordt er woest van: « *Dit uitputtend werk stelt mijn gezondheid vreselijk op de proef. Bij elk bericht moet ik opnieuw afwijken van de route die bij het begin werd vastgesteld... Altijd maar nieuwe wijzigingen aan de plannen* » (12 juni 1881).

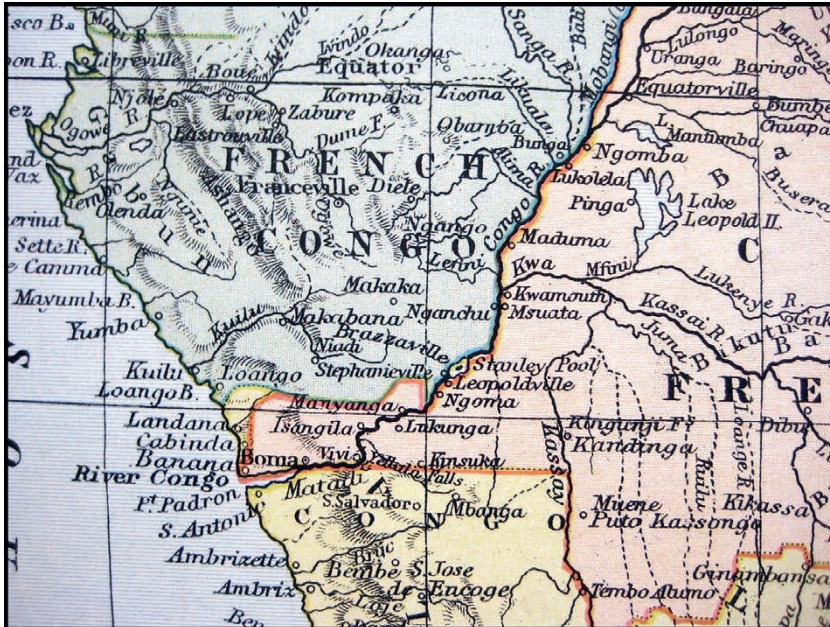
Brazza wint de wedloop naar de *Pool*, maar Stanley slaagt erin ten zuiden van de grote verwijding een belangrijk stamhoofd aan zijn kant te krijgen. In maart 1882 is een grote handelspost klaar, met woonhuizen, magazijnen, huizen voor de zwarten en stallen. Leopoldstad is geboren. Op hetzelfde moment arriveert een honderdtal nieuwe rekruten. Er zijn veel Belgen bij, maar ook buitenlanders, om het internationaal karakter te onderstrepen... Leopold betaalt « *hun reis, het logement en hun levensonderhoud* ». Bovendien ontvangt Stanley een grote voorraad ruilmiddelen voor zijn onderhandelingen met de chefs.

HANDELSPOSTEN VOLSTAAN NIET MEER

Is de koning van de Belgen nu tevreden? Amper, zo blijkt: « *Het is absoluut noodzakelijk* », schrijft Leopold, « *dat u in naam van het Studiecomité zoveel mogelijk grond koopt en dat u, van zodra het mogelijk is, zonder een minuut te verliezen alle leiders van de stammen tussen de monding van de Congo en de Stanley Falls [de watervallen aan het begin van de bovenloop] onder de soevereiniteit van het Comité plaatst.* »

Leopold heeft namelijk begrepen dat handelsposten niet volstaan: die zijn voor zijn einddoel waardeloos als het gebied waarop ze zich bevinden in handen is van een andere mogendheid. Het voorbeeld van Frankrijk, dat het door Brazza veroverde gebied onmiddellijk onder zijn "bescherming" neemt, geeft hem gelijk.

(1) Zie het artikel « *Congo vóór de Belgen: een volk in de schaduw van de dood* » in *Hij is verzezen!* nr. 95, september-oktober 2018, pp. 13-18

De monding van de Congostroom op een kaart uit 1895. Leopolds Congostaat verwierf het voldoende grondgebied op de rechteroever om een uitgang naar de zee te hebben. We zien ook de drie eerste handelsposten die Stanley stichtte: Vivi, Isangila en Manyanga. Aan de Stanley Pool liggen recht tegenover mekaar Leopoldstad en Brazzaville.

Stanley sticht nog een vijfde post voorbij de Pool, maar wordt dan ziek en moet terugkeren naar Europa. In het najaar van 1882 heeft hij in Brussel een ontmoeting met de koning, die hem smeekt de zo goed begonnen onderneming niet op het kritieke moment de rug toe te keren. Brazza heeft niet de intentie om in de nabije toekomst terug naar Afrika te gaan, dus moet er gebruik gemaakt worden van zijn afwezigheid. Het magnetisme van Leopold werkt, want Stanley gaat door de knieën en belooft om al in november opnieuw naar het evenaarswoud te reizen.

Overeenkomstig zijn nieuwe inzichten veranderde de koning voor deze nieuwe expeditie het geweer van schouder. « Hij spande zich nu in om soevereine territoriale rechten te verkrijgen. Het kwam er voortaan op aan de inlandse stamhoofden ertoe te brengen gronden aan hem af te staan, maar daartoe moest hij hen een reden geven. Leopold beloofde dus de vrijheid van handel » (Emerson p. 99). Hij had begrepen dat hij om te slagen de kampioen van de vrijhandel moest worden.

Vervolgens « schafte hij het Comité d'études af en creëerde de Association internationale congolaise (AIC), een fictief organisme waarachter uitsluitend de koning schuilging, onder de dekmantel van de anonimiteit. De naam van de nieuwe vereniging heeft bovendien het voordeel dat er verwarring zal ontstaan tussen de AIA en de AIC. De nieuwe structuur geniet dus van het filantropisch prestige van de AIA en kan gebruik maken van het imago van vrijblijvend internationalisme » (Plasman pp. 24-25).

EEN VOS TUSSEN DE WOLVEN

De manier waarop Leopold II gebruik maakt van de rivaliteit tussen de grote Europese mogendheden

om zijn project tot een goed einde te brengen is een buitengewoon staaltje van vernuft en sluwheid.

De Franse "verovering" van een stuk van Centraal-Afrika, dankzij Brazza, alarmeert allereerst Portugal, dat zijn aloude rechten in het gebied bedreigd ziet en de steun zoekt van Groot-Brittannië. Maar Lissabon heeft een slechte reputatie omdat het niet geneigd is de slavenhandel stop te zetten én omdat het een krachtige protectionistische politiek voert. Ook Frankrijk heeft wat dat laatste punt betreft een lange traditie. Leopold profiteert van de situatie: « Om de steun van de andere mogendheden te verkrijgen moet hij de kampioenen van de vrijhandel worden. Vanaf 1883 wordt de formule "een staat zonder douane" steeds vaker herhaald » (Plasman p. 25).

De plannen voor een Brits-Portugees verdrag leiden tot een hele reeks ontwikkelingen. Frankrijk vreest dat Londen uit is op expansie aan de Congostroom en dat Leopold te zwak is om zijn pas verworven bezittingen te verdedigen. De koning maakt handig gebruik van die vrees: als Frankrijk hem zijn gang laat gaan, krijgt het bij een mogelijke mislukking als eerste de kans om de veroverde gebieden over te nemen. Parijs hapt toe en erkent Leopolds aanspraken. Het is echt een meesterzet van de vorst. Het voorkeursrecht is immers ook een voortdurende bedreiging voor de Britten: als Leopold door gebrek aan steun mislukt, dreigt hun aartsvijand Frankrijk met het Congobekken aan de haal te gaan.

Dan bemoeit Bismarck zich met de kwestie. Het jonge verenigde Duitsland heeft nog geen kolonies en wil zich door de Britten en de Fransen niet de kaas van het brood laten halen in Afrika. De wedijver en het onderlinge wantrouwen tussen de Grote Drie speelt Leopold in de kaart. Wanneer hij merkt dat Berlijn ernstig overweegt om de bezittingen van de AIC te erkennen, zendt hij de kanselier een document waarin hij voor het eerst, maar nog vrij vaag, de gewenste contouren van de beoogde staat beschrijft: het hele Congobekken en verder bepaalde territoria « waar de handel in de zwarten het hevigst woedt. Die gebieden aan de nieuwe staat geven is het beste middel om het kwaad bij de wortel uit te roeien. » Dat hij hoog spel speelt, beseft Leopold zeer goed.

Bismarcks mond valt open wanneer hij zich de grandioze pretenties van de koning realiseert. Het gaat om een gebied zo groot als heel West-Europa! Toch is de kanselier het plan niet ongenegen, niet

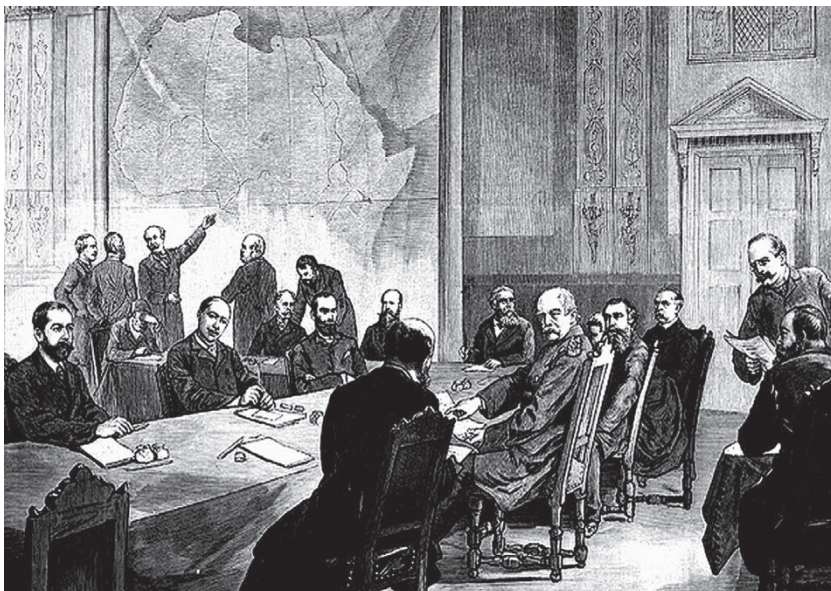
omwille van het filantropisch argument, maar omdat de schepping van een staat in Afrika die een tegengewicht zou vormen voor de Franse en Britse ambities gunstig is voor Duitsland. Bovendien wordt de vrijhandel er gewaarborgd, wat goed is voor de Duitse economie. Op 23 juni 1884 kondigt Bismarck in de Rijksdag aan dat hij de oprichting van een onafhankelijke staat in Congo steunt op voorwaarde dat de Duitsers er vrijheid van handel genieten.

Een maand later verblijven zowel de koning als Stanley in Oostende. Op een avond roept Leopold de ontdekkingsreiziger bij zich en toont hem een grote kaart van Afrika die tegen de muur is vastgemaakt. Als antwoord op de vraag wat "redelijke" grenzen voor een Congostaat zouden zijn, bakent Stanley met grote potloodstrepen een immense oppervlakte af, van de monding van de stroom in het westen tot aan het Tanganyikameer in het oosten en van de 4de breedtegraad in het noorden tot de 6de in het zuiden: nagenoeg het hele hart van Centraal-Afrika.

DE ERKENNING VAN DE ONAFHANKELIJKE CONGOSTAAT

Door in de Duitse hoofdstad een internationale bijeenkomst samen te roepen wil Bismarck een aantal bindende afspraken omtrent de kolonisatie van Centraal-Afrika laten maken... en Duitsland op de kaart zetten als nieuwe kolonisator. De **conferentie van Berlijn**, geopend op 15 november 1884, ontvangt vertegenwoordigers van vijftien landen. Voor België zetelen twee vertrouwelingen van de koning, Auguste Lambermont – die wordt aangesteld tot rapporteur en in die functie de gesprekken in de gewenste richting kan sturen – en Emile Banning. Stanley is er ook, als technisch adviseur van de Amerikaanse delegatie. Washington, waar de strijd tegen de slavernij tot dogma is verheven, heeft trouwens vlak voor de opening van de conferentie de AIC erkend.

Britten en Duitsers vinden elkaar in hun streven

De Conferentie van Berlijn, met Otto von Bismarck op het voorplan, maar met Leopold II als meesterdiplomaat in de coulissen.

om het Congobekken uit de handen van de Portugese en Franse protectionisten te houden. Londen, tevoren zo wantrouwig tegenover de plannen van Leopold, vreest dat « de Franse expansie in Afrika de Engelsen zal beroven van potentiële markten en de politieke en militaire macht van Frankrijk zal vergroten » (Emerson p. 113). Dan liever de AIC als buffer tegen het Franse gevaar.

Nu doet alleen Portugal nog moeilijk. De AIC heeft uiteraard een uitweg naar de zee nodig, maar die is nog altijd in Portugese handen. Lissabon probeert druk uit te oefenen door schepen naar de monding van de Congo te sturen, wat voor de Grote Drie echter een brug te ver is. Portugal moet buigen en een verdrag met de AIC sluiten, waarbij een strook grondgebied ten noorden van de monding aan de *Association* van Leopold wordt afgestaan.

Op 25 februari 1885 werd de slotakte van de conferentie ondertekend. Kolonel Maximilien Strauch, een intimus van Leopold, zette als voorzitter van de *Association internationale congolaise* zijn handtekening onder de documenten, waarmee de nieuwe staat door alle mogendheden officieel erkend werd. « Op het einde van de ondertekeningssessie werd de naam van de koning vernoemd. Het hele gezelschap veerde recht om hem met een warm applaus te bedenken. Ondanks zijn afwezigheid in Berlijn had hij de hele conferentie gedomineerd » (Emerson p. 117).

De Onafhankelijke Congostaat heeft zijn eigen vlag: op een blauwe achtergrond (de duisternis waarin zwart Afrika verkeert) schittert de gele ster van de beschaving. Het land heeft ook zijn eigen monarch: Leopold II is er « koning-soeverein » van, een titel die door het Belgische parlement in een sfeer van gelatenheid en onverschilligheid wordt goedgekeurd. Nog altijd halen de Belgen hun schouders op voor de "wilde" plannen van hun excentrieke vorst. Kort voor de conferentie van Berlijn verklaarde Frère-Orban nog: « *België heeft geen kolonie nodig. De Belgen hebben geen belangstelling voor overzeese ondernemingen. Ze geven er de voorkeur aan hun krachten en hun kapitaal te besteden in bekende landen en minder onzekere omstandigheden.* »

Leopold heeft het ondenkbare gedaan gekregen, behendig laverend tussen de argwaan van de grote mogendheden enerzijds en de vijandig gezinde publieke opinie in eigen land anderzijds. Maar hij heeft aan zijn onderneming wel bijna heel zijn persoonlijk fortuin besteed én dat van zijn zus Charlotte, de geesteszieke weduwe van de onfortuinlijke keizer Maximiliaan van Mexico.

De vraag is nu of de droom niet zal uitdraaien op een nachtmerrie.

DE ZWARTE MADONNA, VAN CZESTOCHOWA

DE ICOON IN HET KLOOSTER OP DE BERG

DE geschiedenis van Czestochowa gaat terug tot de veertiende eeuw. Hertog Wladislaw van Opole (Silezië) stichtte in 1382 op de latere “stralende berg” (*Jasna Góra*), een heuvel vlakbij wat toen nog een onbeduidend stadje was, een klooster voor de orde van de pauliniers. Deze orde, van wie de patroonheilige Sint-Paulus van Thebe was (een heilige uit de 4de eeuw die in de Egyptische woestijn leefde), was opgericht in Hongarije en genoot de bijzondere bescherming van de hertog.

Wladislaw stelde de monniken aan tot behoeders van de mysterieuze icoon van de Zwarte Madonna, waarvan geloofd werd dat Sint-Lucas ze geschilderd had. Een vrome legende stipt zelfs aan dat de evangelist een plank van de tafel van de H. Maagd als drager voor het schilderij zou gebruikt hebben. Had de H. Helena de afbeelding aangetroffen in Jeruzalem tijdens haar bezoek aan het H. Land en meegenomen naar de nieuwe hoofdstad die haar zoon gesticht had aan de Bosporus? We kunnen er enkel naar gissen. Feit is dat in Constantinopel veel oeroude voorstellingen van de Allerheiligste

Maagd bewaard en vereerd werden en dat er ook ter plekke vervaardigd werden.

De icoon stelt Onze-Lieve-Vrouw voor als *Hodegetria*, ‘Zij die de Weg wijst’: ze leidt de aandacht van zichzelf weg en wijst met haar rechterhand naar het Kindje Jezus, bron van onze redding. Het goddelijk Kind van zijn kant zegent de gelovige toeschouwer met de rechterhand en houdt in de linkerhand het Evangelie vast.

Op een bepaald ogenblik – over de precieze omstandigheden is niets geweten – verdween de icoon uit de Byzantijnse hoofdstad. Werd ze door invallers geroofd? Schonk de keizer haar aan zijn Slavische onderdanen of was het een huwelijksgegeschenk? De historici zijn het er in elk geval over eens dat ze terecht kwam in het kasteel van Belz, een stad in het westen van Oekraïne, niet ver van de huidige Poolse grens. Daar heersten tussen 880 en 1054 de Russen van het rijk van Kiev.

Hertog Wladislaw veroverde Belz op de Russen en eigende zich de icoon toe. Door haar toe te vertrouwen aan het hooggelegen klooster van de pauliniers in Czestochowa hoopte hij haar te beschermen

Het klooster van Jasna Góra (‘de stralende berg’) ligt op een heuvel ten westen van de stad Czestochowa. Het complex bestaat uit een oppervlakte van 5 ha en is sinds de 17de eeuw omgeven door vestingwerken om het te behoeden voor aanvallers.

tegen de Tataren : de Gouden Horde maakte in die periode heel Centraal-Europa onveilig.

Al snel kreeg de icoon de faam over miraculeuze krachten te beschikken. Dat bleek vooreerst in 1396, toen een blinde schilder uit Litouwen vurig tot de Zwarte Madonna bad en het zicht terugkreeg. De monniken van de paulinerorde hielden een *Liber miraculorum* bij, waarin zij alle onverklaarbare geziningen nauwkeurig optekenden.

DE HUSSIETEN SLAAN TOE

De ketterse hoogleraar Jan Hus van Bohemen was in 1415 in Konstanz op de brandstapel gestorven. Maar zijn volgelingen, de hussieten, organiseerden zich militair onder de leiding van verschillende opstandige edellieden en terroriseerden Bohemen. Kerken en kloosters gingen in de vlammen op, zodat paus Martinus V zich in 1420 genoodzaakt zag in een bul op te roepen tot een kruistocht tegen deze rebellen en voorlopers van de Reformatie.

In 1430 drong een hussietenleger door tot op Pools grondgebied. Op paasdag van dat jaar kon een afdeling ervan het klooster van Czestochowa binnendringen en begon het te plunderen. De ketter koelden hun haat op de miraculeuze beeltenis : ze rukten de icoon van het altaar, gooiden haar buiten op de grond en doorkerfden haar met hun zwaarden.

Na het vertrek van de bende ontfermden de pauliners zich over hun kostbare bezit. Restaureren had toen niet dezelfde betekenis als vandaag : de monniken gaven de opdracht het gelaat van de Madonna gewoon opnieuw te schilderen op het originele paneel en zelfs een soort van "neuscorrectie" uit te voeren (de neusbrug werd sterker benadrukt). Op de rechterwang werden de zwaardslagen nagebootst, als blijvende herinnering aan een goddeloze daad. Het is precies deze "restauratie" die het tot op vandaag zo moeilijk maakt om de icoon te dateren.

JOANNES-PAULUS II EN JASNA GÓRA

Met zijn devies « *Totus tuus* » gaf paus Joannes-Paulus II aan dat hij een vrome verering koesterde voor de Allerheiligste Maagd Maria. In zijn *Liber accusationis secundus* van mei 1983 stelde abbé de Nantes echter aan de kaak hoe weinig diepgang de mariale devotie van de paus in werkelijkheid had en hoe zijn gebeden tot de Zwarte Madonna altijd iets heel anders op het oog hadden :

« Uw devotie tot Onze-Lieve-Vrouw heeft iets gedwongens, ze is opvallend officieel, repetitief en abstract en ze loopt uiteindelijk uit op wat ik alleen maar met de term steriliteit kan aanduiden. U spreekt voortdurend over het heiligdom van Jasna Góra en de eerbiedwaardige beeltenis die er bewaard wordt. U richt allerlei woorden tot haar. Maar het lijkt wel – vergeef me – of u zich richt tot de godin Demeter of tot een of andere beschermgodin van een bijzonder volk. Het is méér dan folklore, maar het is absoluut niet de waarachtige katholieke devotie tot de Maagd Maria.

« Een voorbeeld ? Uw gebed van 15 augustus [1982] tot Onze-Lieve-Vrouw van Jasna Góra...

« *"Moeder van de Tenhemelopneming ! Ik verenig me in de geest met allen die, in mijn geboorteland, 15 augustus vieren als het grote feest van de Kerk en de natie. De Tenhemelopneming van Maria is tegelijkertijd het feest van de rijpheid van de Poolse grond. Die dag zegent men de korenoren die in de velden geoogst zijn en de vruchten die de tuinen hebben voortgebracht. Ik neem deel aan deze zegening van de vruchten van de aarde. En terzelfdertijd denk ik aan alles wat rijpt in de mensen : aan wat gerijpt is in het denken en in het bewustzijn van mijn landgenoten gedurende de voorbije, moeilijke jaren. De mens is geroepen om te leven in de waarheid en de vrijheid. God heeft hem de waardigheid van zoon van God geschonken opdat die waardigheid zou rijpen.*

« *"Moeder van Jasna Góra ! Ik wens en bid dat dat de zegening van uw Tenhemelopneming mag rusten op alles wat gerijpt is in de gedachten, het geweten en het hart van de Polen. Mochten het duurzame vruchten zijn, vruchten van de rijpheid van de geest die door geen enkele vernedering of*

geweld kan vernietigd worden of met de voeten getreden. [...]

« *"Maagd van de Tenhemelopneming, wij bieden u de vruchten van de Poolse aarde aan ! En nog meer schenken wij u voor uw plechtig feest de moeilijke vrucht van de rijpheid van de Poolse zielen. Aanvaard deze vrucht en zegen ons ! En maak dat de Poolse grond nooit ophoudt vrucht te dragen, dat de mens nooit ophoudt te rijpen !"*

« U legt de Maagd Maria dezelfde behandeling op als die welke haar Zoon Jezus Christus van u moet ondergaan : *defiguratie* van haar zoet en zuiver bovennatuurlijk mysterie, volledige verzwijging van haar evangelische les van bekering en genade, geloof en heilige werken ; maar *transfiguratie* van de puur lichamelijke en menselijke realiteit onder de dekmantel van de godsdienstige mythe die door u bewaard wordt. Uw hymne zou evengoed kunnen gericht zijn tot Demeter, ter gelegenheid van een heidens feest van de oogst, voor de vruchtbaarheid van de aarde en de moederschoot – een heidens gebed voor brood en vrijheid, voor het welzijn en... voor de revolutie. »

DE ZWEEDSE ZONDVLOED

Onder de dynastie van de Jagiellonen, in de 15de en 16de eeuw, groeide Polen uit tot een machtig koninkrijk. Het klooster van Czestochowa werd uitgebreid en de verering van de Zwarte Madonna op de "stralende berg" nam een steeds hogere vlucht. Maar het katholieke Polen had veel vijanden en moeilijk verdedigbare grenzen. Daarom versterkten de vorsten van het huis Waza het klooster in het begin van de 17de eeuw tot een stevig omwald fort.

Tijdens een van de donkerste periodes in de geschiedenis van Polen, de nagenoeg volledige bezetting van het land door de Zweden in 1655-1656 (de zgn. 'Zweedse zondvloed'), verwierf het klooster roem door een aanval van de vijand af te slaan.

Op 1 april 1656, toen haast heel Polen onder de voet gelopen was, legde de gevluchte Poolse koning Jan II Kazimierz een plechtige eed af: hij beloofde zijn land toe te wijden aan de Moeder Gods en haar uit te roepen tot Koningin en Patrones van Polen als hij er zou in slagen om met haar hulp zijn land te bevrijden.

In de winter van 1656 besloten de Zweden de laatste Poolse tegenstand te breken door het versterkte klooster van Czestochowa in te nemen en de schatten ervan te roven. Zij zonden een boodschapper vooruit die van de pauliniers de onvoorwaardelijke overgave eiste. Prior Augustyn Kordecki was echter niet zinnens te capituleren voor de lutherse

De miraculeuze icoon bevindt zich boven het hoofdaltaar in de van boven tot onder met ex voto's beklede kapel van de Zwarte Madonna. "Kledij" van kostbare juwelen bedekt de lichamen van de Moeder Gods en haar Zoon; alleen de gezichten en handen zijn zichtbaar.

vijand. Hij begon met het vervangen van de heilige icoon door een kopie en liet het origineel in het geheim naar een ander klooster brengen. Vervolgens zorgde hij voor musketten en munitie en huurde 160 soldaten om de 70 geestelijken die tot strijden in staat waren, terzijde te staan. Bovendien sloten 80 vrijwilligers, vooral edelen van de zgn. *Szlachta*, de Poolse landadel, zich bij de verdedigers aan. Het klooster beschikte overigens over 30 kanonnen.

De vijand, drieduizend man sterk, begon het beleg op 18 november 1656. In het klooster bad men ondertussen tot de Zwarte Madonna voor bevrijding. Twee weken later kregen de Zweden extra kanonnen en manschappen, maar toch kregen ze de verdedigers niet op de knieën, al konden ze het klooster zware schade toebrengen. Ze groeven een tunnel om het complex te ondermijnen, maar een succesvolle uitval vanuit Jasna Góra maakte een einde aan die pogingen. Tenslotte dropen de Zweden na een beleg van veertig dagen af op 27 december.

De Allerheiligste Maagd had over de vijand getriomfeerd! Een immense hoop maakte zich van de Polen meester. De natie ontwaakte en de koning slaagde er in de Zweden uit het land te verdrijven. Hij hield woord en riep de Zwarte Madonna in 1657 in Lwów (Lemberg, het huidige Lviv) uit tot Koningin van Polen. Czestochowa werd de spirituele hoofd-

KARDINAAL STEFAN WYSZYŃSKI (1901-1981), boegbeeld van het Poolseatholicisme tijdens de communistische verdrukking, met een afbeelding van de icoon.

stad van Polen en groeide uit tot het symbool bij uitstek van het Poolse patriottisme. Meteen kwam een reusachtige bedevaartsbeweging op gang.

DE ROTS IN DE BRANDING

De Zweden keerden terug in 1703, in 1705 en in 1709, maar weer moesten ze het beleg elke keer vruchteloos opgeven. Ze waren niet de enigen: de Russen van Catharina de Grote beten in het zand in 1771, de Oostenrijkers in 1809. Ondertussen had paus Clemens XI de miraculeuze natuur van de icoon officieel erkend en haar plechtig laten kronen op 8 september 1717.

De achttiende eeuw bezegelde het lot van Polen als onafhankelijke natie. Rusland, Pruisen en Oostenrijk eigenden zich bij de zgn. « Poolse delingen » grote stukken grondgebied van het land toe. In 1795, bij de derde Poolse deling, verdween Polen zelfs volledig van de landkaart... Vanaf dat ogenblik werd Czystochowa het zinnebeeld van het land en kreeg het een enorme mystieke betekenis: op Jasna Góra overleefde de ziel van het gedoemde land. De bedevaarten naar de “stralende berg” waren het middel om zich kinderen van hetzelfde volk te voelen en met vertrouwen om de herrijzenis van Polen te bidden.

Ook de H. Pius X was het katholieke Polen erg genegen. Toen de oorspronkelijke kronen van de Moeder Gods en haar Zoon in 1909 gestolen werden, schonk hij onmiddellijk twee nieuwe kronen.

In 1920 kwam de Zwarte Maagd haar volk opnieuw ter hulp. Het Rode Leger van de Sovjetunie verzamelde zich aan de oever van de Wisla (Weichsel of Vistula), klaar om Warschau aan te vallen. Het was de bedoeling Polen onder de voet te lopen om zo de weg vrij te maken voor een communistische vloedgolf in Midden- en West-Europa als begin van de wereldrevolutie. De Poolse bisschoppen begaven zich naar Czystochowa en lieten alle Polen vurig bidden tot de Zwarte Madonna, waarna de USSR volkomen onverwacht verslagen werd in een reeks veldslagen die bekend staan onder de naam “het mirakel van de Vistula”.

Tijdens de nazibezetting verbood Hitler bedevaarten naar Jasna Góra, maar velen deden de tocht in het geheim.

Toen het land in 1945 van de Duitsers bevrijd werd, trok een half miljoen Polen naar de Zwarte Madonna om hun dankbaarheid te uiten. En op 8 september 1946 verzamelden zich anderhalf miljoen pelgrims bij het klooster toen kardinaal August

DE ACTUALITEIT DOORGELICHT

Juli 2018 : Het Amerikaans-Israëliisch-Saoedisch bondgenootschap

Augustus 2018 : Poetin, het zwarte beest ?

September-oktober 2018 : Het pact met de duivel

te raadplegen op onze site :

nl. crc-resurrection. org

Hlond de hele natie toewijde aan het Onbevlekt Hart van Maria.

Na de Tweede Wereldoorlog kwam Polen onder de knoet van de Sovjetunie terecht. Het communistisch regime in Warschau probeerde het katholicisme te breken, maar slaagde daar niet in. Verpersoonlijking van het verzet was kardinaal Stefan Wyszyński, de Poolse priester. In 1956 werd hij in de gevangenis geworpen, waar hij een gebed voor het vaderland schreef. Dat werd op 26 augustus van dat jaar voorgelezen op Jasna Góra voor een publiek van één miljoen pelgrims... Het regime moest inbinden. Kort daarop, op 26 oktober, lieten de machthebbers de kardinaal vrij.

Een jaar later zegende paus Pius XII een kopie van de Zwarte Madonna, die naar Polen werd gesmokkeld en het hele land doorkruiste van parochie tot parochie, 23 jaar lang ! Ze bewerkte tal van bekeeringen.

Op 3 mei 1966 vierde Polen de duizendste verjaardag van zijn kerstening. Kardinaal Wyszyński sprak toen in Czystochowa de akte van totale onderwerping aan de Moeder Gods uit voor de vrijheid van de Kerk in zijn land en in de wereld. De communistische leiders probeerden het godsdienstig karakter van de stad te ondermijnen door van Czystochowa een belangrijk industrieel centrum te maken, maar net als de stichting van Nowa Huta bij Krakau – bedoeld om het stille verzet van de katholieke elite in de aloude bisschopsstad te breken – leverde dat initiatief niet het gewenste resultaat op.

Paus Johannes-Paulus II ging in 1979, 1983, 1991 en 1997 op bedevaart naar de “stralende berg” en bracht reusachtige massa's Polen op de been. Benedictus XVI bezocht het heiligdom in 2006. Op 28 juli 2016 was het de beurt aan paus Franciscus.

Na Lourdes en Fatima is Czystochowa het meest bezochte Mariaheiligdom ter wereld. Absolute hoogdagen zijn 3 mei, 15 augustus en 8 september.

redactie KCR

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter : † Abbé Georges de Nantes.

Hoofdredacteur : Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever : A. Van der Schraelen, Driesheide 45, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen- en buitenland: € 15. Steunabonnement : vanaf € 20.

Rekening 000-3302057-80. IBAN : BE47 000 3302057 80. BIC : BPOTBEB1.

Internet : <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail : hij.is.verrezen@gmail.com